ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ – ОЛИЙ БАХТ
OZBEKISTON KASABA UYUSHMALARI FEDERATSIYASI
FEDERATION OF TRADE UNIONS OF UZBEKISTAN

# ИШОНЧ

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

4 июнь, пайшанба 1998 йил №65 (567)

Сешанба, пайшанба ва шанба кунлари чиқади

УШБУ СОНДА:

3-бетда
МЕҲРДАН МЕҲР УНАДИ

4-бетда
«Маликаи Қува»нинг қайта туғилиши

*Ўзбекистон Республикаси Президентининг*

## ФАРМОНИ

### Ш.Р.Бегматовни Қашқадарё вилоятининг ҳокими этиб тайинлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 93-/12-банди/ ва 102-моддаларига мувофиқ:

Шуҳрат Раҳимович Бегматов Қашқадарё вилоятининг ҳокими этиб тайинлансин.

**Ўзбекистон Республикаси Президенти** **И. КАРИМОВ**

Тошкент шаҳри,
1998 йил 3 июнь

*Ўзбекистон Республикаси Президентининг*

## ФАРМОНИ

### О.Д.Пармоновни Қашқадарё вилоятининг ҳокими вазифасидан озод этиш тўғрисида

Озод Давронович Пармонов бошқа ишга ўтиши муносабати билан Қашқадарё вилоятининг ҳокими вазифасидан озод этилсин.

**Ўзбекистон Республикаси Президенти** **И.КАРИМОВ**

Тошкент шаҳри,
1998 йил 3 июнь.

## Халқ биздан амалий ишларни кутмоқда

### Президент Ислом Каримовнинг халқ депутатлари Қашқадарё вилояти Кенгашининг сессиясида сўзлаган

## НУТҚИ

Азиз дўстлар!

Муҳтарам депутатлар!

Энг аввало, бугун сизлар билан яна бир бор юз кўришиб турганимдан ғоят мамнун эканимни билдиришга ва сизлар орқали Қашқадарё халқига ўзимнинг чуқур ҳурмат-эҳтиромимни изҳор этишга ижозат бергайсизлар.

Қашқадарё вилояти юртимиз халқ хўжалигида тутган ўрни, унинг моддий ва маънавий салоҳияти, ориятли, мағрур ва танти инсонлари билан маълум ва машҳурдир.

Вилоятнинг пахта ва дон етиштиришдаги ўрни катта. Мамлакатимизнинг ривожи ва тараққиёти асоси бўлмиш ёқилғиб маҳсулотларини етказиб беришда ҳам Қашқадарё етакчи ўринда туради. Ўзбекистон халқининг кундалик эҳтиёжига айланган табиий газнинг 90 фоизи ана шу ерда ишлаб чиқарилади. Толлимаржон ГРЭСи, Муборак гази, Шўртангаз, Кўкдумалоқ нефт кони ва бошқалар Қашқадарёнинг мамлакат иқтисодий тараққиётига қўшаётган жуда катта ҳиссасини кўрсатиб туради.

Ғузор-Бойсун-Қумқўрғон темир йўли қурилиши мамлакат халқ хўжалиги учун катта воқеадир. Бугун вилоятда ана шундай улкан қурилишлар салмоғи тобора ошиб бормоқда. Натижада воҳанинг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий ва маънавий тараққиёти тобора кучаймоқда.

Полиэтилен маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган Шўртангаз кимё мажмуи қурилиши халқ хўжалиги учун алоҳида аҳамиятга эга. Бу корхона бир йилда 125 минг тонна полиэтилен, конденсат ва газ маҳсулотлари ишлаб чиқаради. Корхона қурилишига АҚШ, Германия, Япония ва бошқа давлатларнинг нуфузли компаниялари жалб этилган.

Иншоот қурилишига 600 миллиондан кўпроқ АҚШ доллари миқдорида сармоя сарфланиши кўзда тутилган.

Қашқадарё бой тарихий маданиятга эга. Қадимий Кеш, Насаф, Косон, Ғузор ва бошқа ўнлаб шаҳарлар бу воҳа халқи ноёб маданиятидан гувоҳлик беради. Бу қадим шаҳарларимизнинг тарихий шуҳрати ёш авлодни ватанпарварлик ва истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялашга хизмат қилмоқда. Шаҳрисабзнинг буюк бобокалонимиз Амир Темур номини олган мўътабар орден билан мукофотланишида улкан бир маъно бор.

Шу билан бирга, холисона тан олишимиз керак, Қашқадарё вилоятида мавжуд табиий, иқтисодий ва молиявий имкониятлардан, аввалambor шу воҳада яшаётган меҳнаткаш, заҳматкаш, мард, кўпни кўрган халқнинг салоҳиятидан ва имкониятларидан тўлиқ фойдаланилмаяпти.

Барчамизни ташвишга солаётган баъзи бир бузилишлар кўп қиррали иқтисодиётни ривожлантириш борасидаги давлатимиз ягона сиёсатининг бажарилишига хавф солмоқда.

Ҳурматли дўстлар!

Бугун сизлар билан бундан икки ярим йил бурун мана шу залдаги мажлисимизда ўтган гапларни эслаб, очиқчасига сўзлашиб, сизлар билан берилган ваъдалар, келишилган масалалар ҳақида атрофлича фикр алмашиб, тегишли хулосалар чиқариб, янги режаларимизни белгилаб олишимиз керак.

(Давоми 2-бетда)

## Қашқадарё вилоят кенгаши сессияси

3 июнь куни Қаршида халқ депутатлари Қашқадарё вилоят кенгашининг навбатдан ташқари сессияси бўлиб ўтди. Унда вилоятдан сайланган Олий Мажлис депутатлари, шаҳар ва туман ҳокимлари, республика вазирлик, қўмита, уюшма, компания ва идоралари раҳбарлари қатнашди.

Сессияда ташкилий масала кўриб чиқилди. Озод Пармонов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан вилоят ҳокими вазифасидан озод этилди. Депутатлар Президент Ислом Каримов тавсиясига биноан Қарши шаҳар ҳокими вазифасида ишлаб келаётган Шуҳрат Бегматовни Қашқадарё вилояти ҳокими этиб тасдиқладилар.

Сессияда Президент Ислом Каримов нутқ сўзлади.

* * *

Шу куни Президент Ислом Каримов Шўртан газкимё мажмуи қурилишини кўздан кечирди. Хорижий сармоядорлар билан ҳамкорликда барпо этилаётган бу улкан иншоот мамлакатимиз иқтисодий салоҳиятини янада юксалтиришда муҳим аҳамиятга эга бўлади. Мамлакатимиз раҳбари бу ердаги иш суръати билан танишар экан, технологик жараён, бўлғусида олинадиган маҳсулот турлари билан қизиқди. Мажмуа фаолияти учун зарур бўладиган сув ресурслари, электр энергияси, транспорт, автомобиль ва темир йўллари, бошқа коммуникациялар қурилишини жадаллаштириш бўйича тегишли тавсиялар берди. Жумладан, қурилажак сув иншооти сиғимини 16 миллион кубметрга етказиб, сув ресурсларидан нафақат саноат эҳтиёжи учун, балки экин майдонларини суғоришда ҳам фойдаланиш зарурлигини уқтирди.

Мазкур комплексни барпо этиш нияти 1978 йилда пайдо бўлган эди, деди Ислом Каримов. Лекин собиқ шўро давридаги камситувчи сиёсат, Ўзбекистоннинг иқтисодий юксалишини истамаган марказ бу ғояга тиш-тирноғи билан қарши турди.

Мустақиллик туфайли халқимиз азалий орзуларига эришмоқда. Бугун Шўртан газ-кимё мажмуи қурилиши қизғин давом этмоқда. Бир йилда 4,5 миллиард кубметр газни қайта ишлаш қувватига эга бўладиган бу янги корхонада асосий маҳсулот - газ конденсати, метан ва этан газлари, бензиндан ташқари яна кўплаб турдаги зарур маҳсулотлар ишлаб чиқарилади. Жумладан, этан гази қимматбаҳо маҳсулот - полиэтилен тайёрлашда асосий хомашёдир.

Президентнинг Қашқадарё сафари чоғида унга Бош вазирнинг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков, Президентнинг давлат маслаҳатчилари Темур Алимов, Усмон Худойқулов ва бошқа расмий кишилар ҳамроҳлик қилди.

Шу куни Президент Ислом Каримов Тошкентга қайтиб келди.

**Беҳзод УСМОН,**
**ЎзА махсус мухбири.**

## ЎЗБЕКИСТОН БАЙРОҒИ ЖАҲОН ЧЎҚҚИСИДА

**Яқингинада Ўзбекистон касаба уюшмаларининг Альпинистлар ва қоя забткорлари республика спорт клубининг донгдор спортчиларини жаҳоннинг энг баланд чўққиси - Эверестни забт этиш учун жўнатган эдик. Шунда команданинг учиб кетишидан бир кун олдин клуб директори, Ўзбекистон альпинистлар ва қоя забткорлари Федерациясининг Бош котиби, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган устоз Анатолий Васильевич Шабанов билан учрашган эдик. У Ўзбекистон альпинизми узоқ ва шонли тарихга эга эканлиги, республика терма командаси кўп йиллардан бери собиқ СССР ва Мустақил давлатлар ҳамдўстлиги мамлакатлари пешқадами бўлиб келаётган, серқуёш ўлкамиз терма командаси 8 марта собиқ СССР чемпиони ва 4 марта МДҲ мамлакатлари ғолиби бўлганлари, ўзбекистонликлар жаҳоннинг қатор осмонўпар чўққилари ва мураккаб баландликларини эгаллаганликлари, муваффақиятлар альпинистларимизга халқаро миқёсда машҳурлик, обрў ва эътибор келтирганлиги ҳақида ғурур ва ишонч билан сўзлаб берганди. Биз фахрланган ҳолда касаба уюшма спортчиларига омад тилаб қолгандик. Улар ишончимизни оқлашди. Газетамиз орқали эверестчиларимизнинг юксаклик йўлидаги янгиликлари билан таништириб борган эдик.**

(Давоми 4-бетда)

***Суратларда: Эверест чўққиси забткорларини олиш пайти.***

**Муҳаммад АМИН (ЎзА) суратга олган.**

*Қарор ва ижро*

***Шу йилнинг 9 апрелида мамлакат Президенти «Хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришни янада рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармонга имзо чекди. Мазкур ҳужжатда тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш тизимини такомиллаштириш вазифаси олдинга қўйилганди.***

## ТАДБИРКОРГА КЕНГ МАЙДОН

Ана шу эзгу мақсадни рўёбга чиқариш ниятида яқинда республика Вазирлар Маҳкамаси «Кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш механизмини такомиллаштириш тўғрисида» қарор қабул қилди. Чинакам бозор муносабатларини таркиб топтириш руҳига монанд ушбу қарорни миқёс ва қамровига кўра мислсиз десак муболаға бўлмас. Эндиликда гап кичик ва ўрта тадбиркорликни шунчаки ривожлантириш ҳақида эмас, балки бу жабҳани қўллаб-қувватлашнинг мукаммал тизимини яратиш ҳақида кетяпти.

Маълумки, адолатли демократик жамиятда ҳар соҳада қонун устивор бўлиши талаб қилинади. Зотан, Президентимиз томонидан белгиланган иқтисодий ислоҳотлар стратегиясининг беш тамойилидан учинчиси қонун ҳукмронлигини таъминлаш эканлиги барчага аён. Шу жиҳатдан олганда мавжуд қонунчилигимизда кичик ва ўрта бизнес субъектлари учун кафолат ва имтиёзлар яратилганлигини таъкидлаш керак. Бу имкониятлар Ўзбекистон Республикасининг «Кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш тўғрисида»ги Қонуни, Солиқ кодекси, ҳукуматимизнинг бир қатор қарорларида, меъёрий ҳужжатларда аниқ кўрсатилган. Юқорида тилга олинган қонунга кўра давлат кичик ва хусусий тадбиркорлик субъектлари ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатларига риоя этилишини кафолатлайди, эркин рақобат учун шарт-шароит яратади, моддий, молиявий, меҳнатга оид ва бошқа ресурслардан фойдаланишда тенг имкониятларни таъминлайди. Шунингдек, қонун тадбиркорларнинг ташаббускорлигига ҳам кенг шароит яратади.

Ҳаёт шуни кўрсатадики, хўжалик субъектларини ҳуда-беҳуда текширавериш унумдорликни пасайтиради, одам қўлини ишдан совутади. Шу жиҳатдан Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1996 йил 8 августдаги «Текширишларни тартибга солиш ва назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштиришни такомиллаштириш тўғрисида»ги Фармонига биноан мулкчилик шаклларидан қатъий назар хўжалик юритувчи субъектларнинг молия-хўжалик фаолиятини қонунчилик нормаларида белгиланган ҳуқуқларга мувофиқ амалга ошириладиган текширишларнинг ҳаммаси назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштирувчи Республика кенгаши билан келишилган ҳолдагина ўтказади. Акс ҳолда текширишларни амалга оширувчи марказдаги ва жойлардаги назорат қилувчи органларнинг раҳбарлари белгиланган тартибда жавобгарликка тортиладилар.

Албатта, тадбиркорликнинг тури, шакли кўп. Шу жиҳатдан биз қайси соҳаларга устиворлик беришимиз кераклиги мавжуд ҳужжатларда аниқ кўрсатилган. Чунончи Президентимизнинг 1997 йил 31 январда қабул қилган «Кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармонида асосан халқ истеъмол моллари ишлаб чиқарадиган, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари чуқур қайта ишланадиган мавжуд кичик ва ўрта қўшма корхоналарни янада ривожлантириш ҳамда шундай янги корхоналарни барпо этиш, шунингдек, энг аввало қишлоқ жойларда инфраструктурани ривожлантириш йўли билан рақобатбардош ва экспортга мўлжалланган маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳамда хизмат кўрсатишни кўзда тутувчи инвестиция лойиҳалари жалб этилаётган хорижий кредит маблағлари ҳисобига биринчи навбатда пул билан таъминланиши белгилаб қўйилган.

Имтиёзлар қаторида энергия таъминоти манбаидан фойдаланишда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқарувчилари учун белгиланган имтиёзли таърифлар қишлоқдаги кичик ва хусусий тадбиркорлик субъектларига таалluқли эканлиги, шунингдек, кичик ва ўрта ишлаб чиқариш корхоналари, лизинг компаниялари жалб этиладиган хорижий кредитлар ҳисобига олиб келинадиган технологик ускуналар учун импорт бож ҳақи тўловларидан озод қилиниши, деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмаси аъзоларига мустақил равишда ёки улар томонидан ташкил этиладиган тайёрлов кооперативлари орқали мева-сабзавот маҳсулотларини ҳамда уларни қайта ишлаб олинган маҳсулотларни, валюта тушумининг бир қисмини Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига сотмасдан, бартер асосида экспорт қилишга рухсат берилиши ва бошқа кўпгина имкониятларни айтиш мумкин.

Булардан ташқари, солиққа тортиш тизимида ҳам бир қанча имтиёзлар яратилганки, буларни тадбиркорларимиз билиб қўйишлари керак. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси 31-моддасига кўра ходимлари умумий сонининг камида етмиш беш фоизини ўрта мактаблар ва ҳунар-техника билим юртлари ўқувчилари ташкил этадиган юридик шахслар, протез-ортопедия буюмлари, инвентари ишлаб чиқаришга, шунингдек, корхоналарга хизмат кўрсатишга ихтисослашган юридик шахслар (асосий фаолият тури бўйича) ишловчилар умумий сонининг камида эллик фоизини ногиронлар, 1941 — 1945 йиллардаги уруш ва меҳнат фронти фахрийлари ташкил этган юридик шахслар (савдо, воситачилик, таъминот-сотиш ва тайёрлов фаолияти билан шуғулланадиган юридик шахслардан ташқари), чет эл инвестициялари иштирокидаги янги ташкил этилиб, экспортга йўналтирилган ва импортнинг ўрнини босадиган маҳсулотлар чиқарадиган корхоналар (агар ишлаб чиқариш ҳажмининг йигирма беш фоиздан ортиғи болаларбоп маҳсулотлардан иборат бўлса, ишлаб чиқариш бошланган пайтдан эътиборан беш йил муддатга, агар чет эл сармоясининг улуши корхона устав фондининг эллик фоизи ва ундан кўпини ташкил этса, ишлаб чиқариш бошланган пайтдан эътиборан икки йил муддатга), устав фондида чет эл сармоясининг улуши эллик фоиз ва ундан кўпни ташкил этадиган чет эл инвестицияси иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари даромад (фойда) солиғидан озод қилинади. Худди шундай имтиёздан қишлоқ жойларида маҳсулот етиштирувчилар, янги ташкил этилган юридик шахслар ҳам фойдаланадилар.

Қарорнинг 2-бандида давлат бошқарув органлари, кредит-молия муассасалари, суғурта ташкилотларига кичик ва ўрта бизнесни қўллаб-қувватлаш бўйича вазифаларнинг амалга оширилиши учун масъулият юкланиши белгилаб қўйилган. Бу Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар, шаҳарлар ва туманлар ҳокимликларига, Ўзбекистон товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасига, Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкига, «Асака банки», «Ўзтадбиркорбанк», кредит берувчи ва кредит линияларига хизмат кўрсатувчи тижорат банкларига, «Бизнесфонд», шунингдек, булардан ташқари бошқа жамғармаларга, «Мадад», «Кафолат», «Ўзагросуғурта» суғурта компанияларига, тегишли вазирлик ва Давлат қўмиталарига катта масъулият юклайди. Мазкур органлар давлат бошқаруви идоралари ва бозор инфратузилмасининг кичик ва ўрта бизнесни ҳамда хусусий фаолиятни мувофиқлаштириш, маблағ таъминоти масалаларини ҳал этиш, инвестиция лойиҳаларини комплекс экспертиза қилиш, инфратузилмани ривожлантиришга кўмаклашиш, хуллас, тадбиркорликни қўллаб-қувватлашнинг такомиллашган тизимини яратишга шарт-шароит туғдирувчи барча юмушларни адо этиш вазифалари аниқ белгиланган.

Шунингдек, мазкур қарорда лойиҳаларни танлаб олиш ва хорижий кредитларни бериш тартиби ҳам белгиланганки, унда тадбиркорлар экспортбоп маҳсулот етиштириш, хом ашё ресурсларини қайта ишлаш, машинасозлик ва электрон саноати учун деталлар ва узеллар, кундалик эҳтиёждаги халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқаришни назарда тутадиган инвестициялар лойиҳаларига хорижий кредит линиялари ҳисобига маблағ билан таъминлашнинг устивор ҳуқуқига эга бўладилар.

Тадбиркорлик — бозор иқтисодиётининг маҳсули бўлиб, бу жабҳада эришган ютуқларимиз Ўзбекистонда тўғри иқтисодий сиёсат юритилаётганини кўрсатади. Лекин, айни пайтда, бу соҳада бажарилиши керак бўлган катта ҳажмдаги ишларимиз борки, булар ҳукуматимизнинг мазкур қарорида аниқ белгилаб берилган. Демак, яратувчиликни, эл гамида жон куйдириб ишлашни ўзига шараф деб билган ишбилармонлар учун ўзларини нималарга қодир эканликларини кўрсатиб ишлашга улкан майдон мунтазир.

**Шуҳрат ЖАББОРОВ,**
**иқтисодий шарҳловчи.**

## ЕТТИ ИҚЛИМ НАФАСИ

### НАТОНИНГ ҲАРБИЙ МАШҚЛАРИ

**Америка Қўшма Штатларининг Шимолий Каролина штатида НАТОнинг «Тинчлик йўлидаги ҳамкорлик» дастури доирасида «Кооператив оспрей-98» номли ҳарбий машқлар бошланди. 20 июнга қадар давом этадиган мазкур машқларда салкам 1200 та америкалик денгизчилар ва денгиз пиёда аскарлари иштирок этмоқда. Шимолий Каролинадаги ҳарбий машқлар НАТО дастури асосидаги сўнгги йиллардаги энг йирик машқлардан деб баҳоланмоқда.**

### ХИТОЙНИНГ ЯНГИ САМОЛЁТИ

Хитой Халқ Республикаси самолётсозлари Исроил билан биргаликда «Цзян-10» русумли жанговор самолётни яратган эдилар. Пекиндан олинган даракларга кўра мазкур янги самолётнинг синовлари муваффақиятли ўтди. Янги қирувчи самолёт Хитой ҳарбий ҳаво кучларида 2005 йилдан қўллана бошлайди.

### ЧЕМПИОНАТ ОЛДИДАН «ТОЗАЛАШ»

**Европанинг беш мамлакати, хусусан Франция, Германия, Бельгия, Италия ва Швейцарияда футбол бўйича жаҳон чемпионати ўйинлари бошланишига яқин кенг кўламда террорчиликка қарши операция ўтказилди. Натижада Жазоир Давлатининг «Куролли Ислом гуруҳи» ташкилотига мансуб 80 дан ортиқ киши ҳибсга олинди. Террорчиларга қарши операция жаҳон чемпионати ўйинларида қатнашувчи жамоалар, ўйинчилар ва томошабинлар хавфсизлигини таъминлаш мақсадида Ғарбий Европанинг қатор мамлакатлари хавфсизлик хизматлари ва полиция бўлинмаларининг ҳамкорлиги самараси бўлди.**

### ҲУКУМАТ ТАРКИБИ ҚИСҚАРАДИ

Россиядан олинган даракларга кўра, мамлакатнинг Бош вазири Сергей Кириенко ҳукумат бошқаруви ходимлари сонини қисқартириш ҳақида қарор қабул қилган. Энди Россия ҳукумати таркиби 30 фоизга қисқариб, 1039 кишини ташкил этадиган бўлди.

### ЁРДАМ БЕРИЛАДИГАН БЎЛДИ

**Индонезиядаги ижтимоий инқирозга нуқта қўйилиб, Президент Сухарто истеъфога чиққанидан кейин мамлакатдаги аҳвол анча барқарорлашиб бормоқда. Халқаро Валюта Жамғармаси ва бошқа молиявий ташкилотлар Индонезияга берилиши керак бўлган катта миқдордаги ёрдам маблағларини қайтадан тиклашга рози бўлмоқда.**

### КОРЕЯДА ИШ ТАШЛАШ

Жанубий Кореяда автомобилсозлик ва оғир саноат ишчилари ўз маошларини ошириш ва меҳнат шароитини яхшилашни талаб қилиб иш ташлаш эълон қилдилар. Ярим миллиондан зиёд ишчилар ўз шартларе амалга оширилмагунича ишга чиқмасликлари ҳақида баёнот бергандлар.

### УЛКАН ТАЛОФАТ

**Афғонистоннинг шимолида ўтган ҳафтада содир бўлган кучли зилзила қурбонларининг аниқ сони эълон қилинди. Маълум бўлишича, ер силкинишлари оқибатида 2500 киши ҳалок бўлган, яна шунчаси жароҳатланган. Айрим мутахассисларнинг фикрича, Афғонистондаги зилзила Покистоннинг ер ости ядро синовлари натижасида юзага келган.**

### КУН ТАРТИБИДА: ҚУРОЛСИЗЛАНИШ

Женевада қуролсизланиш масалалари бўйича халқаро анжуман бошланди. Унда кўрилаётган масалаларнинг асосий қисмини Ҳиндистон ва Покистондаги ядро қуроллари синовлари муҳокамаси ташкил этган

*Жаҳон ахборот агентликлари хабарлари асосида*

# Халқ биздан амалий ишларни кутмоқда

## Президент Ислом Каримовнинг халқ депутатлари Қашқадарё вилояти Кенгашининг сессиясида сўзлаган

# НУТҚИ

(Давоми. Боши 1-бетда)

Хўш, ўша мажлисда нима гаплар бўлган эди?

Агар ёдингизда бўлса, мен ўшанда вилоятнинг янги сайланаётган биринчи раҳбарига қарата: «Билиб қўйинг, мана шу юртнинг тақдирини сизга ишониб топширяпмиз. Сиз энди буларга бош-қош бўлинг, дардига ҳамдард бўлинг, кўнглига яқин бўлишга ҳаракат қилинг. Сиз шу элнинг фарзандисиз, унинг олижаноб фазилатларини ҳам, камчиликларини ҳам яхши биласиз. Вилоятни ўрганиш учун сизга вақт керак эмас, чунки шу жойда туғилиб-ўсгансиз. Бу жойнинг шароит ва имкониятларини сиздан яхши биладиган одам йўқ», деган мазмундаги сўзларни айтган эдим.

Ўшанда Озод Пармоновга яна: «Аввало, гуруҳбозлик, маҳаллийчилик, уруғчилик-қабилачилик каби иллатлардан йироқ бўлинг. Чунки вилоятда бундай хавфли сарқитлар ҳали ҳам бор. Асосий вазифа - одамларнинг руҳини кўтариш, бошини силаб ҳимоялаш, уларнинг куч-ғайрати, имкониятларини тўғри йўлга солишдан иборат», деб айтган эдим.

Бу юртда шундай одамлар яшайдики, уларнинг кўнглини, қадду қоматини кўтарсанг, ҳақ гапни айтсанг, ҳақиқий етакчи бўлсанг, улар билан ҳамдард, елкадош бўлиб яшасанг, ҳамма нарсага эришиш мумкин, деб айтган эдимми-йўқми?

Хўш, мана энди бу гапларга икки ярим йил бўлди. Албатта, ўтган давр мобайнида вилоятда салмоқли ишлар ҳам, ўзгаришлар ҳам бўлди. Қашқадарё халқи шу айтилган гапларга, янги раҳбарга ишониб, мерос бўлиб қолган камчиликларни бартараф этамиз, деб ишлади. Шаҳарларда ҳам, қишлоқларда ҳам ижобий ишлар бўлди. Ғалла, пахта етиштириш бўйича режалар уддаланди. Ўйлайманки, вилоятнинг бу йилги ҳосили ҳам ёмон бўлмайди.

Албатта, бу ишларнинг барчасини эътироф этиш керак. Буни тан олмаслик инсофдан эмас.

Лекин бўлаётган ижобий ишларни ҳам тан олиб, **вилоятда рўй бераётган баъзи хатарли иллатларнинг олдини олмасак,** жамоатчиликни диққат-эътиборини бу ҳолни бартараф этишга қаратмасак, унинг салбий оқибатлари ҳаётимизда катта тўсиқ бўлиб қолиши муқаррар.

Гап нима ҳақида бормоқда? Бизни ташвишга солаётган масала кадрларни танлаш, уларни тарбиялаш, уларнинг қобилияти, имкониятларига қараб жой-жойига қўйиш. Уларга ишонч билдириб, вилоятда соғлом муҳит яратиш ҳақида кетмоқда.

**Кейинги икки ярим йил ичида вилоят ҳокими тасарруфига кирадиган раҳбарларнинг 46 фоизи, ижтимоий соҳа раҳбарларининг 60 фоизи, савдо, маиший хизмат, иқтисодий соҳа раҳбарларининг 56 фоизи, «Ўздонмаҳсулот» ҳиссадорлик уюшмаси тизими раҳбарларининг 60 фоизи алмаштирилган.**

Вилоятдаги ва туманлардаги, хўжаликлардаги барча катта-кичик лавозимларга раҳбарлар тайинлашда холисона қараш ўрнига таниш-билишчилик, уруғчилик, ошна-оғайнигарчилик, маҳаллийчилик каби иллатлар ҳукм сурмоқда. Аҳвол шу даражага етиб борганки, раҳбар назарида яхши кўринган одам лавозим олади, назарига хунук кўринган, ёқмаган одам эса вазифадан четлашади.

Бошқача айтганда, кадрларни тайинлашда раҳбарнинг субъектив қарашлари асосий омил бўлиб қолган.

Бундай қарашлар, бундай сиёсат нимага олиб келишини тушуниш тасаввур қилишимиз қийин эмас. Авваламбор лаганбардор, хушомадгўй «лаббай»чиларнинг сони кўпайишига ва ҳудудда соғлом муҳитни, адолатни бузишга, шунинг оқибатида аҳолининг ишончини йўқотишга, раҳбарлар ва ҳокимиятларни обрўсизлантиришга олиб келиши турган гап.

Ахир, ҳокимият ва назорат идораларида, маъмурий-ҳуқуқий муассасаларда мана шу принципда танланган раҳбарлар ўтирса, бу жойда қонун ва адолат ҳукмронлиги ҳақида гап бўлиши мумкинми?! Шундан кейин қонуннинг кучи, қонуннинг таъсири, қонуннинг обрўси, қонунга - адолатга одамларнинг ишончи ҳақида гапиришнинг нима ҳожати бор?

**Барака топкурлар, қани, айтинглар-чи, ҳоким - халқнинг хўжайиними ёки халқнинг хизматчисими?! Биз қайси даврда яшаяпмиз?! Бундай манманлик, димоғдорлик ва бундай такаббурлик қаёқдан пайдо бўлди ўзи?!**

Ўйлайманки, одамнинг ақли бовар қилмайдиган бундай ҳолатларни вилоятда содир бўлаётган қонунбузарлик ва ўзбошимчалик, раҳбарларнинг ҳаддидан ошиб кетаётганлиги, вилоят ҳаётида мавжуд бўлган баъзи бир хунук ҳолатлар ва ҳақиқатни яшириш, ошкора қилмаслик каби ҳаракатлар билан изоҳлаш мумкин.

Ишлаб чиқариш соҳасида, ижтимоий ривожланиш, социал муаммоларни ечиш, одамларнинг ҳуқуқини ҳимоя қилиш, ўсиб бораётган эҳтиёжларни қондириш масалаларида йўл қўйилаётган хато ва камчиликларни холисона тан олиш ва уларни ҳал қилиш йўлида жамоатчиликни жалб қилиш ўрнига аҳволни безатиб кўрсатишдек иллатлар ҳукм сурмоқда.

Бу фикр ва хулосаларнинг исботи ўлароқ, вилоятда иқтисодий аҳволни яхшилаш, ислоҳотларнинг самараси ва натижаларини ошириш мақсадида олиб борилаётган ишларнинг қониқарсизлиги кўзга ташланади.

Вилоятда мавжуд 47 та қўшма корхонанинг учдан бир қисми фаолият кўрсатмаяпти. Улар томонидан маҳсулотларни экспорт қилиш ишига эътибор берилмаган. **Қўшма корхоналарнинг аксарияти ички бозорда тижорат ишлари билан шуғулланмоқда. Низомда белгиланган ишлаб чиқариш фаолияти эсдан чиққан. Бу осон йўл билан пул топиш, ўзини ҳам, жамиятни ҳам алдашдан бошқа нарса эмас.**

Шу йилнинг биринчи чорагида саноат корхоналарининг 28 таси ишлаб чиқариш ҳажмини камайтириб юборган. Жумладан, енгил саноат маҳсулотлари 36 фоиз, ғишт 21 фоиз, темир-бетон 37 фоиз камайган.

1998 йилнинг 1 апрелидаги ҳолатга кўра, саноат корхоналарининг омборларида 2 миллиард 300 миллион сўмлик тайёр маҳсулот мавжуд. Шундан 250 миллион сўмлиги 2-3 йилдан бери сотилмай ётибди.

«Қаршиқурилиш» махсус саноат корхоналари бошқармаси, Шахрисабз «Кристалл» корхонаси, шароб-консерва ва шароб-арақ заводлари, қурилиш материаллари ва конструкциялари корхонаси ишлаб чиқариш ҳажмини сурункасига камайтириб келмоқда.

Янги қурилган «Каштекс» очиқ ҳиссадорлик жамиятининг фаолиятини олсак. Бу корхона замонавий технологик ускуналар билан жиҳозланган. Хомашё билан шу ернинг ўзида тўла таъминланади. Бироқ, **ишлаб чиқараётган маҳсулотларининг сифати паст, экспорт қилишга ярамайди. Шунинг учун ҳам корхона ночор иқтисодий аҳволга тушиб қолган. Бу ҳол энг замонавий технологияни зарур даражада эгалламаслик, ишчи кадрларни тайёрламаслик, касб маданиятини ва дунёқарашини шакллантирмаслик, охир-оқибатда эса ташкилий жиҳатдан раҳбар кадрларни танламаслик натижасида юз берган ҳодисадир.**

Қашқадарё вилояти аҳоли сони ва меҳнат ресурсларининг тез ўсиши билан ажралиб туради. Жорий йилнинг 1 январь ҳолатига кўра меҳнат ресурслари ўтган йилга нисбатан 4,4 фоиз кўпайди. Бу ўз навбатида зудлик билан янги иш ўринларини яратишни тақозо этади.

Аммо бу борадаги амалий ишлар қониқарсиз бажарилмоқда. Жумладан, вилоятда ўтган йили янги иш жойларини ташкил этиш топшириғи атиги 38 фоиз, Касби туманида 7 фоиз, Чироқчида 12, Деҳқонобод туманида эса 16 фоиз бажарилган.

Қурилиш соҳасидаги ишлар ҳам талабга жавоб бермайди. Кўпгина ташкилотларнинг аҳволи тобора ёмонлашмоқда. Ажратилган капитал маблағлардан тежаб-тергаб, оқилона фойдаланилмаётганлиги сабабли қурилиши тугалланмаган иншоотлар сони кейинги йилларда икки баравар кўпайди. Уларнинг умумий қиймати 8 миллиард 330 миллион сўмдан ошиб кетди. Хўжасизлик, ишга лоқайдлик билан қараш ва бепарволик иллатлари қурилиш соҳаси раҳбарлари учун сурункали касалликка айланиб қолди. Улар жавобгарликни ҳис этмаяптилар.

Бюджетга ундирилмаган боқимандалик қарзлар миқдори 1998 йил 1 январга 6,2 миллиард сўмни ташкил этган бўлса, 1998 йил 1 апрелда бу кўрсаткич 8 миллиард 74 миллион сўмни ташкил этди. Мутасадди ташкилотлар раҳбарларининг йўл қўйган камчиликлари бутун вилоят халқ хўжалигини оғир аҳволга тортишга сабаб бўлмоқда.

Бюджет кўрсатмалари ва даромадлари бажарилмаса, ойлик- маош ҳисобидан яшаётган ўқитувчилар, шифокорлар, маъмурий ташкилотларнинг ходимлари каби кишиларнинг иш ҳақи нима ҳисобидан тўланади?

Вилоят молия ташкилотлари ва солиқ идоралари раҳбарлари бу саволга қандай жавоб беради?

Ҳурматли депутатлар!

Сизларга маълумки, қишлоқ хўжалик соҳасини тубдан ислоҳ қилиш ишига ҳар галгидан ҳам жиддийроқ эътибор бермоқдамиз. Дарҳақиқат, бу бизнинг мамлакатимиз учун ниҳоятда катта аҳамиятга эга. Шуни назарда тутиб, биз деҳқончиликни тубдан ўзгартириш, унинг маданиятини ошириш, қишлоқ инфраструктурасини яхшилаш бўйича давлат Дастурини ишлаб чиқдик.

Олий Мажлиснинг кейинги сессиясида Ер кодекси, ширкатлар тўғрисида, фермер хўжалиги ва деҳқон хўжалиги ҳақидаги қонунлар туркуми қабул қилинди. Ер кадастри тўғрисидаги қонун лойиҳаси ишлаб чиқилди.

Энди бир замонлардаги кампаниябозлик, ур-сурлар, йўқдан йўндириб маълумот беришлар, баландпарвоз ҳисоботлар даври ўтди. Биз ҳаётимизнинг ҳар бир дақиқасида кундалик фаолиятимизда янгича фикрлаб, янгича яшашни жорий этмоғимиз керак. Фикрлаб яшаб, фикрлаб меҳнат қилишни ўрганмоғимиз лозим. Юқоридаги номлари зикр этилган қонунлар шуни тақозо этмоқда.

Қашқадарё воҳаси азалдан ғаллачилик, деҳқончилик ва чорвачилик соҳасида намуна бўлиб келган. Вилоятнинг иқлими, ер шароитлари, сув ва меҳнат ресурслари бугунги кунда тўлиқ ишга солинмаяпти. Улардан фойдаланиш даражаси анча паст. Биргина ҳосилдорлик кўрсаткичини таҳлил қилсак, бу борада йўл қўйилаётган камчиликлар кўзга яққол ташланади.

**Мавжуд хўжаликларнинг 15 фоизи ҳар бир гектар ердан атиги 5-15 центнердан пахта ҳосили олганини қандай изоҳлаш мумкин? Суғориладиган майдонлардаги ғалладан Косон, Баҳористон, Қарши ва Нишон туманларида 18-19 центнердан ҳосил олинганини ким нима билан оқлайди?**

Вилоят бўйича картошкадан ўртача 78 центнер, полиздан 60 центнер ҳосил олинган. Боғдорчилик ва узумчилик соҳасидаги аҳвол бундан яхши эмас. Бу ерга бўлган муносабатнинг ёмонлиги, ишни ташкил этишда жиддий хатоликларга йўл қўйилаётганлиги ва энг муҳими, деҳқон қалбига йўл тополмаслик, унинг тақдирига бефарқ қараш натижаси дейиш мумкин.

**Вилоят бўйича 1997 йилда 47 та хўжалик йилни салкам 1 миллиард сўм зарар билан якунлаганини қандай изоҳлаш мумкин?**

**Вилоятда чорвачиликка муносабат ҳам аянчли аҳволда.** Мазкур соҳа билан шуғулланадиган мутасадди ташкилотлар ва уларнинг раҳбарлари ҳамон ўз масъулиятларини чуқур англаб етолмаяптилар. Натижада чорва маҳсулдорлиги йилдан-йилга камайиб бормоқда. Баъзи бир жамоа хўжаликларида соғин сигирлардан кунига ўртача 2,5 литр сут соғиб олинаётганини қандай тушуниш мумкин?

**Вилоятда фермерларга етарли эътибор берилмаётир.** Бир пайтлари кампаниябозлик авж олиб кетиб вилоятда баландпарвоз ҳисоботлар учун фермер хўжаликлари ташкил этилди. Бироқ, улар мавжуд имкониятларни ва ҳаётий эҳтиёжларни ҳисобга олмай ташкил этилганлиги сабабли самараси паст бўлмоқда. Йилдан-йилга инқирозга учраб бормоқда.

**Ташкил этилган машина-трактор парклари деҳқонларнинг эҳтиёжини қондиролмаяпти.** Бу тизим навбатдаги тадбирбозлик шаклини олган. Юқорида техника деҳқон ихтиёридан кетган бўлса-да, амалда эса таъмирлаш ҳамон деҳқон зиммасида турибди. Бир сўз билан айтганда, деҳқон ҳаётида туб ўзгариш бўлгани йўқ.

Вилоятда қишлоқ хўжалигида техникадан фойдаланиш даражаси анча паст. Таъмирлаш корхоналари ўзлари томонидан режалаштирилган ишларни ҳам етарли даражада бажаришмаяпти. Мавсумда 30-40 фоиз техника ишламайди.

Техникага муносабат шундай бўлгач, меҳнат унумдорлиги, иш сифати ва ҳосилдорлик хусусида нима дейиш мумкин? Мазкур соҳа раҳбарлари ўз ишларига шунчалик совуққонлик билан қарар эканлар, ўзларини эгаллаб турган лавозимларига маънавий жиҳатдан муносиб эканлигини нима билан оқлайдилар? Нима учун айрим мансабпарастнинг манфаати учун бутун жамият зарар кўриши керак экан? Бунга чек қўйиш вақти келди!

Вилоятда вужудга келган бундай салбий ҳодиса учун ҳокимлик жавоб бериши лозим!

**Вилоятда кейинги уч йил мобайнида ижтимоий соҳада, жумладан халқ таълими, соғлиқни сақлаш, маданият, спорт, ижтимоий таъминот ва аҳолининг бандлиги, маънавият ва маърифат масалалари бўйича анча муаммолар ечилмасдан қолмоқда.**

**Вилоятда жиноятчилик ўсиб бормоқда.** Қасддан одам ўлдириш, унга суиқасд қилиш қарийб 5 фоиз, номусга тегиш 31 фоиз, мулкни ноқонуний ўзлаштириш ва талон-тарож қилиш 51 фоиз, безорилик 7 фоиз, гиёҳвандлик жиноятлари 36 фоиз ошган.

Ички ишлар ходимлари томонидан жиноят ҳақидаги ариза ва хабарларни қабул қилиш, рўйхатга олиш ҳамда ҳал қилишда қонунчилик талабларини қўпол бузиш, жиноятларни қасддан ҳисобдан яшириш ҳолатлари мавжуд.

1995 йилда 45 та, 1996 йилда 51 та, 1997 йилда 45 та ва жорий йилнинг тўрт ойи мобайнида эса 22 та жиноят турли усуллар билан ҳисобдан яширилган. Вилоятда вазиятни сунъий равишда юмшатиб кўрсатиш мақсадида ўта оғир ва оғир жиноятлар енгил жиноятлар сифатида рўйхатдан ўтказилиб, тергов қилинган.

1996 йилда вилоят ички ишлар идораларининг 11 нафар, 1997 йилда 15 нафар ходими жиноят содир этган. Шу йилнинг ўтган 4 ойида 7 ходим жиноятга қўл урган.

Масалан, Косон тумани ички ишлар бўлими милицияси катта лейтенанти, терговчи А.Боймуродов, Яккабоғ туман суди раиси О.Шоймардонов пора олганлиги учун озодликдан маҳрум этилганлар.

Ички ишлар ва бошқа маъмурий идоралар томонидан тергов қилинаётган ишларда жиддий камчиликларга йўл қўйилмоқда. Тергов муддатлари бузилишидан ташқари сифатсизлиги сабабли суд томонидан қўшимча терговга қайтарилаётган жиноят ишлари сони ортмоқда.

**Иқтисодий жиноят ва коррупция вилоятда ўсиб бормоқда.** 1997 йилда текширилган 296 та ташкилот ва корхонадан, яъни ҳар икки ташкилотдан бирида талон-торожлик, моддий бойликларни ўзлаштириш ҳолатлари юз берган. Улар томонидан 12,8 миллион сўмлик ўзлаштириш фактлари аниқланган.

Ташқи иқтисодий алоқалар миллий банки вилоят бўлими бошқарувчиси Ғайбулло Амирқулов ўз хизмат ваколатларини суистеъмол қилганлиги учун жиноий жавобгарликка тортилди. Муборак туман дон маҳсулотларини қабул қилиш ва сақлаш очиқ ҳиссадорлик жамияти раиси Д.Олимов, омбор мудири Ф.Узоқов билан 516 тонна дон маҳсулотларини талон-тарож қилиб, ўзлаштирганлари аниқланган.

Ғузор пахта тозалаш очиқ ҳиссадорлик жамиятида қўшиб ёзиш бўйича жиноий иш қўзғатилган. Ҳозиргача 1309 тонна чигит камомади аниқланган. Нишон туман дон маҳсулотларини қабул қилиш ва сақлаш очиқ ҳиссадорлик жамиятида /раиси Асқарали Бегматов/ 1996 йил ҳосилининг ўзидан 1200 тонна дон маҳсулотлари камомади чиқди.

Аввал таъкид этилгандек, вилоятда юз бераётган жиддий камчиликлар асосан жойларда масъул шахсларнинг номуносиблигидан келиб чиқмоқда.

Маълумотларга қараганда, икки йил мобайнида қишлоқ хўжалик соҳаси раҳбарларининг 63 фоизи янгидан тайинланган. Нишон туманидаги айрим хўжаликларда 3-4 мартадан раҳбар янгиланган. А.Қодиров номли жамоа хўжалигида 2 йилда 4 та раис алмаштирилган.

«Қашқадарёўштсаноат» ҳиссадорлик жамияти, «Агромашсервис» ҳиссадорлик жамиятлари уюшмаси, «Қаршиқурилиш» бирлашмаси, Шаҳрисабз шароб-арақ ҳиссадорлик жамияти раҳбарлари шу давр мобайнида икки-уч мартадан алмаштирилган. Вилоятдаги мавжуд 12 та банкдан 9 тасининг раҳбари янгиланган.

Маҳаллийчилик, уруғ-аймоқчилик, шахсий садоқатига қараб лавозимга қўйиш кундалик ҳодиса бўлиб қолган. Аҳолининг тарқалиши, иззат-нафсига тегадиган «юқори зона», «ўрта зона», «пастки зона» кадрлари деган иборанинг қўлланиши хунук бир анъанага айланган.

Вилоят раҳбариятининг адолатсиз кадрлар сиёсатидан фойдаланиб, илгари вазифасини суистеъмол қилиб бўшатилган, ишни эплай олмаган кимсалар турли йўллар билан яна раҳбар лавозимларга ўрнашиб олганлар.

Вилоятда ислоҳотларнинг суст кетишига ижро интизомининг бўшашиб кетганлиги ҳам сабаб бўлмоқда. Кўп ҳужжатлар жойларга кеч етказилади, уларга эътибор ҳам талаб даражасида эмас. Фармон ва қарорлар асосида вилоят ҳокимлигида қабул қилинаётган ҳужжат асоссиз равишда доимо кечиктирилиб қабул қилинган.

Аҳоли талаб ва эҳтиёжларига етарли аҳамият берилмаётгани, баъзи раҳбарларнинг ношудлиги, айниқса, фуқароларга нисбатан адолатсизликка йўл қўйиш ҳоллари республика ташкилотларига ёзма ва оғзаки мурожаатларнинг кўпайишига сабаб бўлмоқда.

**Президент девонига келган хатлар сони 1997 йилда 88 фоиз, шу йилнинг 4 ойида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 37 фоиз кўпайган. Ҳуқуқ-тартибот органларининг ишидан норози бўлиб ёзилган хатлар сони 1997 йилда 1996 йилга нисбатан 5 баробар, халқ таълими, соғлиқни сақлаш соҳаси кадрларининг лавозимларини суистеъмол қилаётганидан норози бўлиб ёзилган хатлар сони бир неча баробар ошган.**

**Шу йилнинг 4 ойи мобайнида келган 814 та хат ва аризада, қабулда бўлган 116 фуқаронинг мурожаатларидан 47 фоизида маъмурий-ҳуқуқий, 52 тасида эса кадрларнинг номақбуллиги тўғрисида фикр билдирилган.**

Ариза, шикоят, норизо бўлаётган одамларнинг сони кескин кўпайиб боришининг асосий сабаби, бугун Қашқадарёда вужудга келган вазиятнинг энг номақбул томони шундаки, шу воҳада яшаётган одамларнинг аҳволи, уларнинг дардлари, эҳтиёжлари кўп жойларда, кўп ҳолатларда эътиборсиз қолмоқда.

Бошқача айтганда, вазифада ўтирганлар, амалдорлар -тепадан пастга қадар - халқ дардини ўйлаш ўрнига, ўзаро биров-бировининг айбини ахтариш билан банд.

Бир гуруҳ иккинчи гуруҳ устидан, иккинчи гуруҳ биринчи гуруҳ устидан ёзади. Кўпчилик раҳбарлар, ҳаттоки ҳуқуқ-тартибот органларида ишлаганлар ҳам, одамларни ҳимоя қилиш, ўз бурчларини виждонан бажариш, қонун устуворлигини таъминлаш, адолат ўрнатиш ўрнига, бир-бирининг орқасидан кузатиш билан овора.

Ким кимнинг жияни, ким кимнинг поччаси, қайси лавозимга ким ўтди-ю, ким вазифасиз кўчада қолди - гуруҳларни фақат шу нарса қизиқтиради. Коровуллик бўлса ҳам, барибир вазифа керак.

Бунақа ўйинлар, бунақа бемаъни мусобақалар қандай хунук оқибатларга олиб келиши ҳақида гапириш ортиқча.

Табиий савол туғилади: Нима, Қашқадарёда ечилмаган муаммолар йўқми?

Гап ишлаб чиқариш ҳақида, пахта ёки ғалла ҳақида эмас. Сўз, биринчи навбатда, одамларнинг турмуши, ижтимоий масалалар ҳақида бормоқда.

Магазинларда етарли мол борми-йўқми?

Одамларнинг ўз эҳтиёжларига керакли молларни сотиб олиши учун пули, ойлиги борми? Нафақалар ўз вақтида берилаяптими?

Деҳқонлар ўз вақтида маошларини оляптими?

Касалхоналарда аҳвол қандай? Дори-дармон таъминоти қандай?

Мактабларда аҳвол қандай? Муаллимларнинг дардини ўйлайдиган, фарзандлар тақдири учун қайғурадиган раҳбарлар борми?

Санитария аҳволи қандай? Аҳолини тоза сув, газ билан таъминлаш қай даражада?

Мелисаларнинг ўз бурчларини бажариши қандай? Ёки уларнинг ўзларини тартибга чақириш керакми?

Бу каби саволларнинг охири йўқ. Қани, баъзи саволларга жавоб топиш мақсадида бугунги Қашқадарёнинг аҳволини кўриб чиқайлик.

Бугунги кунда деҳқонларнинг иш ҳақи бўйича қарз 961 миллион сўмни ташкил этади.

Саноат, қурилиш ва бошқа соҳаларни ҳам қўшиб ҳисобласак, вилоят меҳнаткашларига салкам 1,5 миллиард сўмлик иш ҳақи тўланмаган.

Қарши, Ғузор, Шаҳрисабз, Чироқчи туманларида ўтган йил ва бу йил ҳисобидан 2 ёшга тўлмаган болаларга 193 миллион сўмлик, 16 ёшгача бўлган болалар учун бериладиган 75 миллион сўмлик нафақа тўланмаган.

Вилоят бўйича ҳар минг кишига 3 та маиший хизмат шоҳобчаси тўғри келади. Муборак, Яккабоғ, Косон ва Чироқчида бу кўрсаткич бундан ҳам паст.

Ўтган йили вилоят матлубот жамиятларига қарашли ташкилотлар 946 тонна гуруч, 194 тонна шакар, 293 тонна чой, 200 тонна макарон, 452 тонна совунни, «Қашқадарёсавдо» концерни ташкилотлари эса 110 тонна гуруч, 15 тонна чой, 36 тонна совун олишни ва аҳолига етказишни таъмин этмаган. Айни пайтда аҳолининг, айниқса қишлоқда яшайдиган одамларнинг шу маҳсулотларга бўлган эҳтиёжи қондирилмаган.

Мактаб ва боғчаларнинг аҳволи хароб. Янги лицей ва коллежлар учун бинолар қурилиши суст аҳволда.

Ғузор, Қамаши, Нишон, Косон, Чироқчи туманларида тоза ичимлик сув етишмайди.

Вилоятнинг жуда кўп аҳоли пунктларига газ етиб келмаган. Айрим туманларда санитария-эпидемиологик аҳвол мураккаблигича қолмоқда.

Муаммолар жуда кўп. Нега шунга эътибор бермайсизлар? Ўзаро тирноқ остидан кир қидиришга кетган вақтнинг жуда бўлмаса юздан бирини муаммолар ечимига, яхши мақсадга ишлатилса эди, олам гулистон бўларди. Одамлар ҳам сизлардан рози бўларди.

Бизга ишонган, бизни шу вазифаларга қўйган халқ биздан «ўйин»ларни, турли фиску фасод гапларни эмас, амалий ишларни кутяпти. Аслида халқ шунинг ҳисобидан бизга ишонч билдиради. Баҳони шу халқ беради. Баҳони ҳам шунга қараб беради.

Кимки шу ҳақиқатни унутган бўлса /бу ҳақда аввал ҳам минг марта айтганман, бугун яна такрорлаб айтаман/, кимки шу ҳақиқатни тушунмаган бўлса, ундай кимсанинг раҳбарлик курсисида ўтиришга ҳаққи йўқ.

Жамиятда раҳбарнинг ўрни беқиёс муҳим. Халқни эзгу ниятлар билан ўзига эргаштира олган раҳбар ҳамиша одамларнинг ҳурмат-эътиборида бўлади. Одамларни бир-бирларига суяниб, таяниб, бир-бирларини тушуниб, муаммоларни биргаликда бартараф этишга даъват қилиш ҳақиқий раҳбарнинг ноёб фазилати ҳисобланади. Раҳбарнинг энг катта душмани - кибру ҳаво, ўзига бино қўйиш, ўзига ортиқча баҳо беришдир. Бундай раҳбар узоққа боролмайди.

**Раҳбарликнинг энг буюк мезони - адолат.** Бу сўзнинг замирида бутун халқ тақдири, жамият истиқболи, мамлакатимиз келажаги мужассам бўлади. Буни чуқурроқ тушунайлик, чуқурроқ англайлик. Адолат ҳамма нарсадан устун бўлиши керак.

**«Куч - адолатда» деган Амир Темур бобомизнинг бизга қолдирган ўгит-насиҳатларини эсимиздан, ҳаёлимиздан чиқаришга ҳаққимиз йўқ.**

Ўзидан бир поғона юқори бўлган кишининг олдида икки букилиб, ўзидан бир поғона паст бўлган одамни оёқ ости қилиш эски мустабид тузум ва жамиятнинг тимсоли эди. Биз бундай иллатлардан қутулишимиз, уни бутунлай йўқотишимиз керак.

Қўлингиз остидаги кишилар сизга фақат хизмат юзасидан ҳисобот бериши мумкин, холос. Инсон сифатида, шахс сифатида, қолаверса, фуқаро сифатида сиз билан тенг ҳуқуқли эканлигини ҳеч қачон унутмаслик керак.

**Оддий одамларнинг раҳбарга муносабати икки фуқаро ўртасидаги муносабатгина эмас. Айни пайтда у жамиятда қарор топадиган маънавий-руҳий, сиёсий-ахлоқий муҳитни ҳам ифодалайди. Демак, ишлаб чиқариш маданияти, унинг самарадорлиги бевосита одамлар кайфиятига, раҳбарга бўлган муносабатига боғлиқ.**

Ҳақиқий раҳбар барчага бирдай одилона муносабатда бўлади. Албатта, одамлар ҳар хил бўлади. Уларнинг орасида гап уқмайдиган, баъзан эса рўйрост эътироз билдирадиганлари ҳам бўлади. Халқ деган барча фазилатлари билан бир қаторда нуқсонлари билан ҳам яхлитлигича халқдир. Ҳақиқий раҳбар ана шу яхлитликни англаб, ақл билан ҳис этиб, уларнинг бошини қовуштириб, ўзига эргаштира олиши билан халқ олдида муносиб ҳурмат ва ишонч қозонади.

Одамларда ғурур ва ифтихор туйғуларини кучайтириш -бизнинг вазифамиз. Токи улар ўз кучига ва истиқболига ишонсин, қилаётган ишидан фахрлансин, ташаббускор бўлсин.

Ҳақиқий раҳбар одамларнинг кўнглига йўл топиб, уларни эзгуликка, яхшиликка, яратишга даъват қилади ва ўзи ҳам одамлар юрагидан жой олади. Ана шундай бахт барчага - каттаю кичик раҳбарларга насиб этишини хоҳлайман.

Азиз дўстлар!

Мен Қашқадарёни яхши биламан. Қашқадарё - буюк Ватан ичра яна бир азиз ватанимдир. Қашқадарё дардини юрагимга жуда яқин оламан. Қашқадарёни, унинг одамларини яхши кўраман. Уларни ҳурмат қиламан, ҳар қандай бало-қазолардан асраш учун керак бўлса ўзимни ҳам аямайман. Шунинг учун ҳам сизларга шу қадар куйиб-ёниб гапиряпман.

Мен сизларни, сизнинг қиёфангизда бутун қашқадарёликларни ҳар қандай қийинчиликларни енгиб ўтадиган сабр-бардошли, иродали, айни пайтда яхшилик ва эзгуликни ҳимоя қиладиган кишилар деб биламан.

Сизларнинг улкан бунёдкорлик қудратингизни, истиқлол йўлидаги буюк интилишларингизни, келажакка катта ишонч билан қарайдиган, ўзингиз куч-қудратга, ақл-заковатига ишониб яшайдиган сиз каби юртдошларимни юксак қадрлайман. Қашқадарёнинг қадимий шон-шуҳрати, асрлар мобайнида тўпланган обрў-эътибори, маънавий, иқтисодий ва ижтимоий қудрати тикланиши йўлида бир ёқадан бош чиқариб хизмат қилишингизга ишонаман.

Барчангизга сиҳат-саломатлик, тинч-тотувлик, оилангизга бахт-саодат ва фаровонлик тилайман.

# 1998 йил — Оила йили

*Турмуш чорраҳаларида*

## МЕҲРДАН МЕҲР УНАДИ

Истиқлолимизнинг илк кунлариданоқ юртбошимиз Ватан ичра кичик ватан бўлмиш оилага диққат-эътибор қаратиб келмоқда. 1998 йилнинг оила йили, дея эълон қилиниши, «Оила кодекси»нинг қабул қилиниши бу борадаги амалий ишлар чуқур илдиз отаётганлигига яққол далилдир. Оилаларни ижтимоий муҳофазалаш давлат сиёсатининг энг муҳим бўғинларидан бири бўлиб келаяпти. Кам таъминланган оилалар, ёлғиз қариялар, ногиронлар, кўп болали оилаларга доимо ғамхурлик кўрсатилмоқда. Хуллас, қилинаётган хайрли ишларнинг адоғига етиш қийин. Аммо биз қаламга олмоқчи бўлган мавзу сал бошқачароқ. У ҳақда бугун гапирмасак, куйинмасак бўлмас. Балки мулоҳазаларимиз кимларгадир ёқмас. Балки тирноқ орасидан «кир» қидираётгандек туюлар. Лекин бу онда-сонда бўлсада бугунги кунимизда учраб турибди. Кўнгилларни маҳзун этувчи, эшитганда этлар жунжикадиган бу нохушликлар такрорланмаслиги учун қандай йўл тутиш керак, деган ташвиш билан қўлга қалам олдик.

Мирзаобод туманидаги таълим-лицейи директори Кўчим Ҳайдаров ҳикояси: - Ўқувчиларимизнинг бир гуруҳини Жиззах вилоятида бўлиб ўтадиган кўрик-танловга олиб бордик.Биз билан беллашган ўқувчилар ўта замонавий, сўнгги модадаги либослар билан чиқишди. Сафардан сўнг қизларимиз каминадан гина-кудрат қилиб қолди. «Сиз бизни беллашувга фақат бир хил либосда боришга мажбурлаган эдингиз. Тенгдошларимизнинг кийинишини кўрдингизми. Ҳар кўринишда турли либослар билан чиқишди. Биз ўз либосларимиздан уялиб қолдик.» Бу гап менга анча таъсир қилди. Чунки ҳамқишлоқларимни яхши биламан. Кўпчилиги нархи фалон сўм турувчи бу матоҳларни болаларига олиб беришга қийналишади. Буни қизларимизга ётиғи билан тушунтирдим. Ахир мен раҳбар сифатида фалончи у модада, пистончи бу модада кийинсин дея олмайман-ку. Шу боис ҳам ҳамма миллий либосимиз атлас кийишини маъқул кўргандим. Танловда либос эмас, билим белгиланади. Ўқувчиларим сўзларимдан таъсирланиб фикримни тасдиқлашди. Биринчи галда биз тарбиячилар ёшларнинг кўнгли ўксиб қолишига йўл қўймаслигимиз лозим.

Мураббий фикрида жон борга ўхшайди. Назаримда кейинги йилларда ўқувчи ёшлар орасида авж олган модапарастлик, ота-оналарининг мен сендан камми қабилида иш юритиши ана шундай фожиаларга сабаб бўлаётир чоғи. Гулистон шаҳри ёйма бозорида бир аёлни учратдик. 10-12 ёшлар чамасидаги қизалоқни етаклаб олган. У тижоратчига ялиниб-ёлвориб, ўз сотаётган молидан эллик сўмгина тушишини илтимос қиларди. Тижоратчи ҳам тушмади. Тўғриси аёл ўта паришон пул санаб бера туриб, «мактабда мучал тўйи ўтказилар эмиш. Ана шу кўйлакни олиб бермасангиз ўқишга бормайман», дея уч кун хархаша қилди. Тўғриси аёлга ичимиз ачишди. Шу матоҳни харид қилиши шартмиди? Боласига тўғри тарбия бера олмаптида. Ахир кўрпангга қараб оёқ узат, дейишган-ку, деймиз-у масаланинг иккинчи томони ҳам бор. Сир эмас, таълим даргоҳларида йил давомида йигирмага яқин турли тадбирлар ўтказилади. Ўқувчи ёшлар шу куни қурби етган либосини кийишга рухсат этилган экан. Боланинг ўз дунёси бор. У ҳам ўз тенгдошидан ортда қолгиси келмайди. Мактабларимизда бирорта тадбир йўқ-ки дастурхон безалмаган бўлса. Алифбе байрамими, бошқа тадбирми, ҳаммасига турли таомлар тақсимлаб чиқилади. Ўйланиб қоласан. Мақсад чой ичишми? Ёки кейинги йилларда русум бўлган мучал тўйларини олайлик. Ҳамма бозорга югурган. Болам ўксимасин дея ота-она минг ўлиб, минг тирилади. Ана шунда рўзғорчиликда узилиш бўлсачи. Кўринг томошани. Балки бу бизнинг ютуғимиздир, билмадик. Лекин мактабга тоғора кўтариб келиш, минглаб ўқувчилар кўз ўнгида ялпайиб чойхўрлик қилишни биз сира ақлга сиғдиролмадик. Гап кийим-кечаг-у, дастурхонда эмас, улар оладиган билимда. Бугун мактаб ота-она зиммасига юкламаган нима қолди ўзи. Ҳатто кейинги йилларда қимматбаҳо парда учун, мактабда гул ўстириш учун, синф хонани гуллаш мақсадида пул йиғиш одатга айланиб қолди. Баъзи ўсмирлар қўлида даста-даста пул. Беихтиёр ўйга ботасан. Қовун-қовундан ранг олмаётганмикан? Наҳотки таълим даргоҳидаги зиёлиларимиз бундай «ким ўзар» баҳсларига чек қўёлмаса. Ёшликда туғилган ҳис ўлмайди. Бир ёш ниҳол ўзини ўксик сездими томом. Эртасидан кўнгли совийди? Атрофдагиларга бемеҳр, дарди дунёси пул топишда бўлади-қолади. У эртага нимани орзу қилиши ҳам маълум. Шу боис мактабларимизда ясан-тусанликларга зудлик билан барҳам бериш лозим деб ўйлаймиз. Айрим қўли узун ота-оналарни ҳам сал камтарроқ бўлишга чақирардик.

Гапнинг очиғи собиқ иттифоқ даврида боқимандалик кайфияти устун эди. Натижада одамларимиз сал ялқовроқ бўлиб қолди чамаси. Берсанг еяман, урсанг ўламан дегувчилар ҳам йўқ эмас. Меҳнат, ҳаракат қилган ҳеч қачон оч қолган эмас. Лекин баъзилар бугун дуч келган арзимас қийинчилик олдида довдираб қолаяпти.

Шундай наҳанглар борки, етим-есирнинг, бечораҳолнинг ҳаққини туя қилишдан сира тап тортмайди. Ўзининг ўпқон отган нафси қонса бўлгани. Мана шулардан бири. Боявут туманидаги «1-Боявут» деҳқон-фермер хўжаликлари бирлашмасининг «Деҳқон» ва «Бургут» деҳқон-фермер хўжаликларида ҳисобчи бўлиб ишловчи Ҳасан Мавлонов жиғилдон бандаларининг бири экан. У ҳужжатларни қалбакилаштириш йўли билан 16 ёшга тўлмаган болалар насибасидан оз эмас, кўп эмас роппа-роса 21712 сўмни чўнтакка урган. Ҳ.Мавлоновни бало ҳам урмади. Лекин етим-есирлар ҳаққи ошқозонида ҳазм бўлмасдан тешиб чиқди холос. Ш.Рашидов туманидаги 7948\06 халқ банки катта назоратчиси Алишер Юсупов шу тумандаги «Дўстлик» деҳқон-фермер хўжаликлари бирлашамасининг нафақа бўйича ҳисобчиси Абдуқаҳҳор Мамалатипов қоронғида қаттиқ ялашмоқчи бўлди. Улар кам таъминланганлар нонини яримта қилиш режасини обдон тузишди. Сохта исм-фамилиялар ёзилган тўлов рўйхатлари ва ҳисоб чеклари орқали давлатнинг 18535 сўм маблағини «шимо» қилдилар. Шу тумандаги 7948 -халқ банки бош ҳисобчиси Мурод Бўлтаков эса нафақа учун ажратилган пулнинг 3 миллион 886 минг 800 сўмни қонунга хилоф мақсадларга сарфланишига йўл қўйган.

Раҳбарни халқ эъзозлайди. Унинг хурматини жойига қўяди. Даврлар тўрини бўшатиб беради. Ахир у ғамхўр, меҳрибон халқ отаси-да. Лекин Сайхунобод туман Ш.Раҳимов номли жамоа хўжалиги раҳбарлари эса ана шу ишончга путур етказди. Рости улар халқ турмушини яхшилаш, мадад бериш ўрнига, 16 ёшгача болаларга бериладиган маблағга чанг солибди. Хўжалик ҳисобига туширилган 235 минг 900 сўм нафақа пулини оналарга бермай бошқа мақсадларга сарфлаб юборган. Ачинарлиси, вилоятдаги аксарият хўжаликлар, ишчи-хизматчиларнинг 1996-97 йиллик иш ҳақларидан миллионлаб сўм қарздор бўлиб қолишган. Оналарга тайинланган нафақа пуллари, кам таъминланган оилаларга ажратилган моддий ёрдам маблағларини аҳоли тўла қўлга ололганича йўқ. Ана шу пулларни зориқиб кутаётганлар йўқ дейсизми? Бизнинг маҳалла фаолларимиз, оқсоқоллар кенгашларимиз қолаверса, масъул лавозимдагиларнинг лоқайдлиги фожиалар кўпайишига олиб келмаяптимикан? Шунчалик ҳам тубанлик ботқоғига ботиб боряпмизми? Бир тишлам нонни қўшни билан баҳам кўриш, унинг дардига шерик бўлишни наҳотки унутдик. Ахир қиёматда қўшнидан сўралади, дейилади. Меҳр-оқибатимиз қани?

**Саминжон СУЛТОНОВ,**
**Нурилла ШАМСИЕВ.**

## ЭЗГУЛИККА ЙЎҒРИЛГАН УМР

**«...икки нарсага ҳавас қилмоқ мумкин: бири - Оллоҳ таоло бир кишига мол-дунё берса-ю, у ўз бойлигини эзгу йўлда сарфлаб тугатса, иккинчиси - Оллоҳ таоло бир кишига илму ҳикмат ато этса-ю, у билимдан тўғри фойдаланиб, бошқаларга ҳам ўргатса»**

*(Ҳадисдан)*

Бўка тумани агросервис коллежининг собиқ раҳбари Раҳим Дадабоев ҳаётини инсонлар қалбига зиё таратишдек, ёшларга таълим-тарбия беришдек савобли ишларга бахшида этган, тирикликда яхшиликни етаклаб, эл ишига эш бўлган, умрини нурга йўғирган фидойи кишилардан бири эди.

1963 йили олий партия мактабини тамомлаган Раҳим Дадабоев дастлаб Бўка тумани идораларида ишлаб юрди. 3 йилдан сўнг эса Бўка шаҳридаги қишлоқ хўжалигини механизациялаш техникумига директор этиб тайинланди.

- Техникум очилган 1966 йили бу ерда бор-йўғи 120 нафар талаба, 30 нафарга яқин ўқитувчилар бор эди, - деб эслайди ҳозир илм маскани директорининг ўқув ишлари бўйича муовини вазифасида ишлаётган Саиджон Қулназаров. - Рахим аканинг ташаббуси, тадбиркорлиги, елиб-югуриб қилган харакатлари натижасида техникумимиз йилдан-йилга ўсиб, кенгайиб борди. Эндиликда у Бўка тумани агросервис коллежи деб аталяпти. Илгари фақат қишлоқ хўжалигини механизациялаш, тракторчилик, ҳайдовчилик кабилар ўргатилган бўлса, эндиликда уларга деҳқон фермер хўжаликлари ташкил этиш, бухгалтерия, хўжалик ҳуқуқи (юрист консултантлик) каби кўплаб куллиётлар қўшилди.Ҳозирги кунда бу ерда минглаб талабалар таҳсил кўрмоқда.

- Устоз «мусофир бўлмагунча, мусулмон бўлмайсан» - деган гапни кўп гапирардилар, - дейди агросервис коллежининг автобўлим бошлиғи Шавкат Шукуров. - Ўзлариям Араб мамлакатларида, Европа давлатларида жуда кўп маротаба саёҳатда бўлганлар. Қачонки Хориждан қайтдиларми, албатта ўқув жараёнига бирор ўзгариш киритилишини билар эдик. Ва у кишининг яна бир бахти шундаки, ана шу интилувчанлик, жонкуярлик хислатларини шогирдларига ҳам сингдира олган эдилар.

Талабаларимиз биздан назарий билим олсалар, амалиётни фақат Москва, Горький, Ульяновск, Волгоград ва Россиянинг бошқа шаҳарларидаги трактор ва автомобиль заводларида ўтар эдилар. Устоз айтганларидек, ҳам касб-ҳунар ўрганишарди, ҳам у ерда тажриба алмашиб, «пишиб» қайтишарди.

Раҳим ака Кўчқор Қозоқбоев деган талабамизни уйлантиришда совчиликдан тортиб, то тўй ўтгунча бош-қош бўлгандилар,- дея эслайди ўқитувчи Исмоил Умаров. У кишининг имкониятлари бўлса бас, ўқитувчиларимиз хонадонидами, ёки талабаларимиздан бирортасиникидами, тўй-маъракаларига албатта борардилар. Моддий жиҳатдан турмуши ночорроқ ҳамкасбларнинг, ота ёки онаси йўқ талабаларнинг оилали бўлишида жуда кўп раҳнамолик қилганларининг гувоҳи бўлганмиз.

... 1983 йилнинг кузида ҳақ ўлим Раҳим акани мангулик қаърига олиб кетди.

Шу куни ёстиқдоши Матлуба опанинг сочларига оқ инди. Рўзғорнинг бутун ташвиши Матлуба опа елкасига тушди. Йўқ, опа ҳаммасига улгурди. Фарзандларини ҳам ота, ҳам она ўрнида камолга етказди. Матлуба опанинг уйида ўзига қадрдон бўлган кичкина жомадонча бор. Гўё унинг умид-армонлари унда жойлашгандек. Уни очиб Раҳим аканинг суратларини, меҳнатларига берилган мукофотлар: медаллар, «Фахрий ёрлиқ»ларни қайта-қайта кўздан кечирар, ажинли юзига босиб, нозик бармоқлари билан силар экан, беихтиёр ўтмиш билан, Раҳим ака билан сўзлашгандек бўлади.

Энди биз учун фақат бир таскин бор - хотира. Фақат бир оғриқ бор - хотира.

Вафотидан сўнг Пискентдаги маҳалладошлари Раҳим Дадабоев яшаган кўчани, шогирдлари Бўка тумани агроколлежини унинг номи билан аташ масаласида тегишли идораларга бир неча бор мурожаат қилишди. Аммо, ҳаракатлари зое кетди. Бу ишга бош қўшиб савоб оламан дегандардан кўра тўсқинлик қилганлар кўп бўлди.

Раҳим ака каби фидоий инсонларнинг номини хотирлаб, руҳларини шод этиш улар амалга оширган савобли ишларни давом эттириш биз тирикларнинг бурчимиздир.

**Тўхтамурод ХАСАНБОЕВ.**

**Суратда: Раҳим ака оила аъзолари даврасида. (1982й).**

## Оила даврасида

*«Ишонч» устахонаси*

## ҚАЛАМДОН ЯСАБ ОЛИНГ

**Кундалик турмушда бўшаб қолган кўпгина картон қутичалар ташлаб юборилади. Улардан ҳам самарали фойдаланиш мумкин. Бунинг учун расмда кўрсатилганидек жўжа ёки хўрознинг умумий танаси картон қоғозига чизилади ва қирқиб олинади. Бунда тасвир ўлчами ўзингизда мавжуд бўлган картон қутичанинг ўлчамига мос бўлиши лозимлигини унутманг. Сўнг, тасвирни картон қутичасига елимлаб қўясиз. Сирти эса гуаш бўёғида бўяб безатилади ёки рангли қоғоз билан аппликация усулида безатилади. Қолган ишлар расмда кўрсатилганидек бажарилади.**

**Ҳ.ЭГАМОВ.**
**Расм муаллифники**

*Болаларингиз билан бирга ўқин!*

### Xandalar

Aqlli bola.
Bir kishi chindanmi yoki hazillashib xotiniga debdi: -Bilasanmi, bolamiz juda aqlli bo'layapti.
-Qanday qilib?
-Bolalik chog'ida sening etagingga o'ralashib yurardi. Hozir esa mening kissamda mo'ralayapti.
Yaxshi kengash.
Sobitning ota-onalari o'zaro bahslashayotgan ekan. -Sen bolaning tarbiyasini buzding, -debdi otasi. Men uni urusha boshlasam, bolani o'z yoningga chaqirib, boshini silaysan, erkalaysan!
Onasi ham bo'sh kelmasdan debdi: -Siz bolani yomon qilayapsiz! Men biror ish buyursam, siz uni quchoqlab olasiz...
Sobit ularning suhbatiga aralashib debdi:
-Sizlardan ish chiqmadi! Biringiz ''u'' deysiz, biringiz ''bu'' deysiz. Men o'zim sizlarni tarbiyalayman.
Maqtanchoqlar.
Quyon yumronqoziqni uchratib debdi: -Sening noming nima?
-Ayiqman, ayiq, -debdi yumronqoziq.
-O'zing kimsan?
-Arslonman, -deb javob beribdi quyon.

**Bahriddin TURG'UNOV**
**tayyorladi.**

### Ibratli hikoyatlar

Pok tabiatli haqiqatni aniqlovchilardan biri, haqqa vosil bo'lgan Abu Turob Naxshabiy (qarshilik yirik shayxlardan) bir muridining holiga nazar solib, unda zebu ziynat nishonasini ko'rar edi. Chunki bu murid kiyadigan xirga toza matodan bo'lib, u qizil, yashil va sariq naqshlar bilan ziynatlangan edi. Uning nafsi go'zallikka, kiyinishda zebolikka ko'proq mayl ko'rsatardi.

Pir bundan qutulish uchun unga ko'pgina riyozatlar buyurdi, ammo uning so'zlari befoyda bo'lib qolaverdi. Undagi bu sifatning yo'qolmaganini ko'rgan pir shunday buyurdi; uni o'zining yomon nafsini tugatgunga qadar har kun mol so'yiladigan kushxonaga olib boringlar! Shundan so'ng savatga qo'yning ichak-chavag'ini solib, murid boshiga qo'ydi va mahkam ushlab turishlarini buyurdi. Toki bu sharmandalikdan u ranj tortsin.

Uning o'jar nafsini tuzatuvchi bu tadbir bir necha kunga cho'zildi. Bu mashaqqat uning nafsini halok qilganidan so'ng komil murshid yaxshilab yuvinish lozimligini buyurdi. Shu tariqa uni zebolanish kasalligidan qutqardilar.

**Sadoqat FAYZIYEVA**
**tayyorladi.**

### Tanbalning holi

Xalq orasida bir ishyoqmas, tanbal kishi bor edi. Odamlar uning dangasaligidan hayron qolar edilar. U odamlardan musht, shapaloq yer, buning evaziga ulardan non, taom olib yeb kun ko'rardi. Kishilar uni quvib uborsalar ham, hech qayerga ketmay o'zining yomon qiliqlarini tark etmasdi. U tortadigan jafolarga ma'lum bir narx to'g'rilab qo'ygan edi. Qaysi bir kishi uni bir tepsa yoki ursa, o'sha kishidan buning haqini talab qilib olar, qo'liga tushgan narsani darhol og'ziga solar edi.

Kunlardan bir kuni kimdir uning qo'liga bir parcha non berib, shunday musht tushirdiki, natijada tanbal yer tishlab qoldi.

Garchand shapaloqlar yeb, qornini to'yg'arib yurgan bo'lsada, bir musht bilan endi qayta o'rnidan turmaydigan boldi.

**Fahriddin QODIROV**
**tayyorladi.**

## БИРОВНИНГ ҲАҚҚИ

Туман марказига олиб борадиган автобус бекатида йиғилиб қолган беш, олти кишининг суҳбати қизғин. Турли ёшдаги, турли касбдаги бу кишилар ўзлари учун қизиқ бўлган мавзуларда суҳбат қилиб, кутиш машаққатини енгиллаштириб турибдилар. Улар қарши томондан келиб тўхтаган автобусдан тушган йўловчилар тезгина турли томонга тарқалиб кетиб, ёлғиз қария тараддудланиб туриб қолганига аҳамият бермадилар. Ёши саксонни қоралаб қолган, соч-соқоли оппоқ, барвастa қомати ҳали қариликка тан бермаётганлиги сезилиб турган отахон қўлидаги каноп оласидан тўқилган қопини қўлтиғига яхшилаб жойлаштириб олиб, ҳамсуҳбатлар томон одимлади. Ҳамма билан қўл олишиб, эски қадрдонлардай ҳол-аҳвол сўрашиб олгач:

- Менга шу қишлоқлик картошка сотадиган муаллим йигит керак эди, - деди.

Турганлар кимларнингдир исмларини айтишиб, ўзаро сўзлашиб олгач, улардан бири қарияга юзланди.

- Ота, муаллимнинг исмини ҳам сўраб олмабсиз, кўринишлари қанақа эди, - деб сўради.

- Болаларим, мен асли қўшни туманга чегарадош қишлоқдан бўламан. Ўтган ҳафтада бозор оралаб, шу йигитнинг картошкасини маъқул кўриб бир қопини олган эдим. Ҳақини бериб, қопини кейинги бозоргача , деб сўраб олган эдим. Қаерданлигини сўраганимда мана шу қишлоқ номини айтган эди.

Новча, оқиш юзли қотма йигит. Бошида дўпписи бор. Кейинги икки бозорда келиб, уни учрата олмаган эдим. Омонатини қайтаришим керак. Уни йўқлаб шу ергача келиб турибман.

- Мана шу қўлингиздаги қопми? Бу аллақачон хизматини ўтаб бўлибдику, ташлавормайсизми уни. Домлани қидириб, ўттиз чақирим йўл босиб келган пулингизга бундай қопнинг янгисидан иккита олиш мумкин, ота!

Қария ўрта ёшли суҳбатдошига ҳайрон бўлиб, бир муддат тикилиб турди, кейин овчиларникидай кескин боқувчи кўзлари қисилиб, озгина ўкинч пайдо бўлган нигоҳини қор тагида мудраб ётган тоғ чўққиларига қадади.

- Уч кам саксонга кирдим, меҳнатим билан кун кўриб келаяпман. Бировнинг ҳаққининг, омонатнинг катта-кичиги бўлмайди, деб биламан. Айтишадику, ноннинг бутуни ҳам нон, увоғи ҳам нон. Мен буни ташлаворсам, менга меҳнат қилиб етиштирган ҳосилидан бериб, яхшилик қилган бир одамга, унинг меҳнатига ҳурматсизлик қилган бўламан. Иззат қилсанг ҳурмат топасан, деган нақл бор. Ўз қадрини, иззатини билган одам бошқаларни ўзидан юқори қўяди. Қолаверса, менга ҳар доим ўз меҳнатим билан топиб еган луқмам ҳалол ва ширин бўлиб келаяпти. Бировнинг ҳақидан қўрқаман. Қарздорлигим эсимга тушса иштаҳам бўғилиб қолади.

Бекатда турганлар велосипед миниб ўтаётган ёшлардан чақириб дарслардан бўш вақтларида деҳқончилик қиладиган уч муаллимни чақиртиришди. Қария уларни танимади.

Кўп ўтмай автобус келди. Шунда қариянинг қишлоқдаги мактаб қаерда эканлигини сўраётганлиги қулоғимга чалинди. Автобус ойнасида унинг қўлтиғидаги эски қопни одамларга кўрсатиб гапираётганлиги кўриниб турди. Бировнинг ҳақидан қўрқмайдиган, бир - бирини алдаб бойлигини, пулини ўмараётган, арзимаган нарса илинжида бир - бирининг кўзига қараб ёлғон гапирадиган, бирининг юзига кулиб қараб оёғидан чаладиган, бири қоқилса қувонадиган кўнгли мажруҳ кишилар автобус ойнасидан лип-лип ўтаётган дарахтлар ортига яширинаётгандай туюлди шунда.

Айтишларича, Америка космонавти узоқ фазодан туриб, ердан, муқаддас Маккадан ердаги биронта ускунанинг қуввати етмайдиган даражада кучли нур фазога ёруғлик бериб турганлигини айтган экан. Асрлар мобайнида бутун дунёдаги пок ниятли, эзгуликни орзу қилиб интилиб, сажда қилиб келаётган жой эзгуликлар маскани бўлганлиги учун ҳам шундай қудратли нур, чароғонлик ато этилгандир. Ўзини оддийгина қилиб уста Шокир деб таништирган ана шундай кишилар орамизда, атрофимизда борлиги, кўплиги учун ҳам яхшилик, эзгулик ана шу қудратли нурга қиёс бўлиб, кўнгилларда ва қўлларда яхшилик бўлиб оламнинг устуни бўлиб, дунёни умрбоқий қилиб, одамларнинг юзларида бир-бирларига табассум бўлиб жилваланиб турибди, деб овоза қилгим келади.

**Темур ҲАЙДАРОВ.**

*Тест*

## БОЛАЛАРНИ ОТА-ОНА ТАРБИЯЛАЙДИ, ОТА-ОНАНИ-ЧИ?

***Болалар тарбиясида ота-онанинг роли беқиёс. Улар бола шахсининг бош кашфиётчисидир. Шундай экан шахсни вужудга келтиришдек масъул ва мураккаб вазифани нечоғлик муваффақиятли тарзда уддалаётганингизни билишингиз зарур. Берилган саволларга самимий жавоб топа оласизми? Бу тест сизнинг ота-она сифатидаги тасаввурингизни тўлдиришда, бола тарбияси муаммоси ҳақида аниқ хулоса чиқара олишингизда кўмаклашади. Савол тасдиқларини диққат билан ўқиб, таклиф этилган жавоблардан бирини, яъни ўз фикрингизга мосини танлаб жавоб беринг.***

***Бунда А-«Уддалайман, доим шундай қиламан», Б-«Уддалаш мумкин, бироқ доим шундай қила олмайман», В-«Уддасидан чиқа олмайман» деган жавобларни билдиради.***

1. Ҳамма ишингизни қолдириб, доимо бола билан шуғуллана оласизми?
А -
Б -
В -
2. Бола билан бирор соҳада жиддий маслаҳатлашасизми?
А -
Б -
В -
3. Болангизга нисбатан ноҳақлик қилдингиз. Уни тан оласизми?
А -
Б -
В -
4. Янглишсангиз боладан узр сўрайсизми?
А -
Б -
В -
5. Бола қилмишидан жаҳлингиз чиқса, ўзингизни тута оласизми?
А -
Б -
В -
6. Ўзингизни бола ўрнига қўя оласизми?
А -
Б -
В -
7. Ўзингизни бир лаҳза ажойиб, мард сеҳргардек ҳис этинг?
А -
Б -
В -
8. Болалик даврингизда сизни ноқулай аҳволга солган ва энди болага ўрнак бўладиган воқеани унга сўзлаб бера оласизми?
А -
Б -
В -
9. Боланинг дилини оғритадиган сўзларни ишлатишдан ўзингизни тийинг...
А -
Б -
В -
10.Яхши хулқи учун боланинг бирон истагини бажаришга ваъда берасизми?
А -
Б -
В -
11. Болангизга у хоҳлаган ишни қиладиган, ўзини хоҳлаганча тутадиган бирор кун ажратиб бера оласизми, шу куни уни ишига аралашмайсизми?
А -
Б -
В -
12. Боланинг кўз ёшига (агар у дарров ўтиб кетадиган инжиқлик деб ишонсангиз ҳам) тоқат қила оласизми?
А -
Б -
В -

Ҳар бир жавоб учун балларингизни ҳисобланг. А -3 балл. Б -2 балл. В -1 балл.

**30дан 39гача балл тўплаган бўлсангиз: бола сиз учун катта бойлик. Сиз нафақат уни тушунишга, балки уни билишга интиксиз, унга ҳурмат билан қарайсиз, тарбияда фақат ибратли тадбирларни қўллайсиз.**

**Демак, сиз оқилона иш тутаяпсиз. Болангизнинг келажагидан ажойиб натижалар кутишингиз мумкин. 16дан 30гача балл тўплаган бўлсангиз болага ғамхўрлик сиз учун энг муҳим масала. Сиз тарбиячилик истеъдодига эгасиз, лекин буни амалда яққол кўрсата олмайсиз. Баъзан ҳаддан ташқари талабчан бўласиз, баъзан ўта юмшоқ. Тарбия борасидаги муносабатингизни жиддий ўйлаб кўринг.**

**Балларингиз 16дан камроқ бўлса, бола тарбияси сиз учун мураккаб. Сизда болани шакллантириш борасида билим ва малака кам. Сиз мутахассис тарбиячи ёки психологлар маслаҳатига муҳтожсиз.**

**Садоқат ФАЙЗИЕВА**
**тайёрлади.**

*Ал Фарғоний таваллудининг 1200 йиллигига*

# «Маликаи Қува»нинг қайта туғилиши

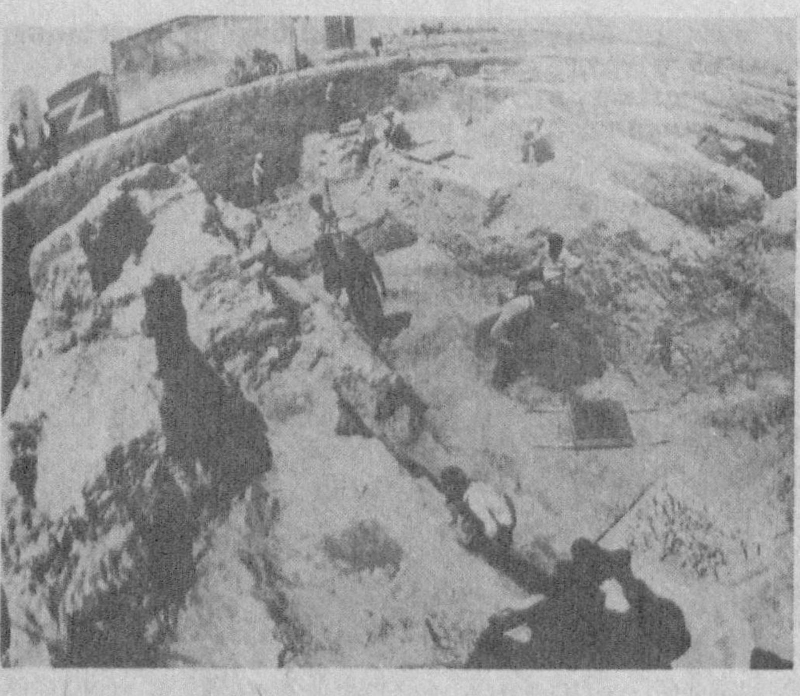

**«Маликаи Қува»! Ўзбекистон Фанлар Академияси Археология институтининг катта илмий ходими, тарих фанлари номзоди Жамолиддин Мирзааҳмедов ўзи топган шиша графин синиқларига шундай ном берибди. Бу ниҳоятда чиройли идиш Қувадаги қадимий Шаҳристон қазилмаларидан топилган.**

Олим заргарларга хос эҳтиёткорлик ва нозиклик билан шиша синиқларини бирбирига улаб, графинни бутун қилган. У айниқса ботаётган қуёш нурида ажойиб товланади.

Инсон ҳар доим гўзалликка интилиб яшагани қандай яхши-! Графин буюк аллома ал Фарғоний ватанидан топилган. Бу йил ЮНЕСКО қарорига асосан бу зот таваллудининг 1200 йиллиги кенг нишонланади.

...Бу графин қачондир меҳмонхонани безаб турган. У пайтлар ҳозиргидагидай жовонлар бўлмаган. Барча ашё, идиш-товоқ токчага териб қўйилган.

Меҳмонхона деворларига турли-туман расмлар чизилган. Бу расмлар орасида ҳуснихат билан ҳикматли сўзлар битилган.

Археологлар бу битикларни ўқишга муваффақ бўлибди. Улар эзгу ниятлар, билимга интилиш зарурлиги ҳақидаги ҳикматлардан иборат экан. Мана, шу битиклардан бири: «Сахийлик бойлик келтиради».

Ернинг анча чуқур қатламидан топилган, донишмандлик намунаси бўлган, VII-VIII асрларга оид бу турк ёзувлари ҳақиқий хазина эмасм?!

Қувадаги топилмалар ҳақида узоқ гапириш мумкин. Улар мингдан ортиқ бўлиб, орасида ноёблари ҳам жуда кўп.

Ҳаром қонни сўриб оладиган, шишадан ишланган қадимий тиббий асбоб - қортиқ ўта оддийлиги билан диққатни тортади. Табиблар жуда кўп касалликларни шу асбобдан фойдаланиб даволаган.

Қортиқ шакл жиҳатидан чилимга ўхшайди. Табиб беморнинг баданини салгина кесиб, қортиқнинг жўмрагини ўша жойга тутган, ҳавони сўриб олган-да, тешикни беркитиб қўйган. Мана шундай оддий йўл билан қон камайтирилган.

Тиниқ, кўк, сариқ, яшил рангдаги шишадан ишланган буюмларга соатлаб қарасангиз ҳам кўзингиз тўймайди... Ҳақиқатан ҳам, қувалик шишадамгарлар санъати азалдан машҳур бўлган.

Бугунги кундаги энг нозиктаъб уй бекаси ҳам ўрта асрларда ишланган, қалинлиги миллиметрдан ҳам юпқа бўлган бу идишларнинг нафислигини кўриб, ҳайратга тушиши шубҳасиз!

Бу жой аҳли қора шишанинг сиридан ҳам хабардор бўлган. Ўша пайтларда Шарқ табобатида ёруғда сақлаш мумкин бўлмаган дори-дармон ва малҳамлар ана шу - қора шишадан ишланган идишларда сақланган...

Хитойлик тарихчилар топган қадимий китоблардан бирида сарой солномачиси фарғоналиклар Хитойга шишасозлик сирларини совға қилганини ёзиб қолдирган экан.

Ҳар бир давлат Хитой императорига қимматбаҳо совғалар билан элчилар юбориб турган. Фарғона ҳукмдори эса, уни ҳайратга солиш мақсадида шишадамгарларни юборибди. Усталар бу юртга мослашиб олганидан кейин тоғда кварц ва қум конларини топиб, уларни эритадиган махсус ўчоқ қуришибди.

Император ва унинг аъёнлари фарғоналиклар ўзларининг кўзи олдида ўта усталик билан бири-биридан гўзал ва нозик идиш ва безаклар ишлаганини кўриб, уларга таҳсинлар айтибди!

Дунёга ўқ-дори ва шойи, қоғоз ва компас сингари ноёб нарсаларни етказиб берган буюк империя ал Фарғоний юртидан шиша сирини олибди!

Ўша манбада айтилишича, фарғоналиклар Хитойга бодринг ва беда уруғи, ток қаламчасини ҳам олиб келган экан. Бу гапга ҳам ишонмаслик мумкин эмас. Чунки, водий азалдан деҳқонлари, усталари, ҳунармандлари билан машҳур бўлиб келган.

VIII—IX асрларга оид қатламдан товуқ тухуми топилибди. Бу нодир топилма ҳам ниҳоятда катта қиммат касб этади. Чунки, археология тарихида бутун тухум топилиши учрагани шу пайтгача маълум эмас. Эҳтимол, ҳали биологлар ўша пайтда Фарғонада боқилган товуқлар хилини аниқлашар...

Асрлар қаъридан бугунги кунимизгача чустлик ва шаҳрихонлик темирчилар маҳорати етиб келган. Улар ясаган пичоқларнинг мислсиз пўлати, нозик суяк дастаси оламга машҳур бўлган!

Ҳозирги пайтда ҳам водий қишлоқларида муҳим суғориш иншооти - чархпалакни учратиш мумкин. Аждодларимиз қадим пайтларданоқ тирикчилик қилиш йўлини билган!

Ўзбекиситоннинг бу жаннатмакон гўшасидаги барча ранглар ўта ёрқинлиги билан диққатни тортади. Одамларнинг тили ҳам табиатнинг ўзидай гўзал, ширин, ранг-баранг...

Ҳукумат қарорига асосан бу йил бошида Қувада комплекс археологик экспедиция ташкил этилган. 12 гектарлик майдонда очиқ этнографик музей барпо қилинган. Ҳозир бу ерда иш қизғин. Олимлар раҳбарлигида юзлаб одам меҳнат қилмоқда. Жуда улкан иш бажарилиб бўлинган.

Учта қурилиш уфқи очилган. Юқори қатлам қорахонийлар даврига, ўрта қатлам ал Фарғоний даврига, қуйи қатлам эса, мелоддан олдинги 3-2 асрларга тўғри келади.

Одамлар кўзи олдида намоён бўлган манзара Қува инсоният цивилизациясининг қадимий бешикларидан бири эканидан далолат беради.

Шу билан бирга, археологларнинг фикрича, мамлакатимиз ҳудудидаги шаҳарчаларни - улар минглаб топилади! - қазишга маблағ ажратилса, барчасидан бир-биридан ноёб материал чиқиши шубҳасиз.

Улкан Мовароуннаҳрнинг ҳар бир гўшасида даҳолар туғилган, десак муболаға бўлмайди. Мисол учун, Бухоро ёнидаги мўъжазгина Афшона қишлоғи жаҳонга Абу Али ибн Синони, Урганч биқинида, қумлар орасида жойлашган бошқа бир қишлоқ - Берунийни, Фарғона водийсининг қоқ юрагидаги Қува эса - Аҳмад ал Фарғонийни берган!

...У цивилизация даражаси ниҳоятда юксак бўлган мусулмон Уйғониш даврининг бошида таваллуд топган. Ўша пайтларда олимлар иззат-икром, эҳтиромда бўлган. Олимларгина ҳукмдорлар олдига таъзимсиз кира олган, улар билан тенгма-тенг гаплашган.

Мусаввирлар, шоирлар ва меъморлар ҳам ҳукмдорлар паноҳида бўлган.

Ақл-идрок, истеъдод, билимга интилиш сингари интеллектуал бойлик олтин ва зумрад, ҳокимият ва унвонлардан юсакроқ баҳоланган.

Алломанинг номи бугунги кунда ҳам мусулмон оламида катта эҳтиром билан тилга олинади. Ушбу сатрлар муаллифи яқинда бир гуруҳ ўзбек журналистлари қаторида Сурия Араб Республикасида бўлиб қайтди. Сурияликлар ал Фарғоний юртдошлари эканимизни билгач, бизга алоҳида эҳтиром кўрсатишди, буюк аллома ҳақида кўпроқ нарса билиб олишимиз учун қўлларидан келган барча ишни қилишди. Биз тарихчи олимлар ва ёзувчилар билан учрашдик, алломанинг қадами етган жойларни зиёрат қилдик.

Ал Фарғоний узоқ йиллар бу мамлакатда яшаб, ижод қилган. Машҳур Дамашқ расадхонаси ташкилотчиларидан бири бўлган, жуда кўп илмий рисолалар ёзган. Уларнинг барчаси Дамашқ, Ҳама, Алепподаги музейларда авайлаб сақланмоқда.

Буюк аллома кўп саёҳат қилган, ҳамма нарсани ўз кўзи билан кўришга интилган. У ўз юртидагина буюк зот бўлиб қолмай, ҳамма жойда билимини одамлар билан баҳам кўрган.

Унинг лойиҳаси бўйича ишланган сув ўлчагич асбоб Мисрдаги Нил дарёсида ҳозир ҳам ишлаб турибди.

...Самода қанча юлдуз бўлса, заминда шунча олим бўлган. Бироқ, бутун дунё Аҳмад ал Фарғоний - илм самосидаги энг ёрқин юлдузлардан бири эканини эътироф этади.

Кузда Фарғонада катта тантана бўлади. Бутун ер юзидан меҳмон келади. Қуваликлар бу байрамга алоҳида тайёргарлик кўришяпти. Шаҳристон олдидаги майдонда эртадан кечгача техника шовқини тинмайди. Минглаб киши буюк аллома номи билан аталадиган улкан ёдгорлик комплекси қурилишида иштирок этмоқда.

Айни пайтда йўллар тузатилиб, ариқлар тозаланмоқда, кўча ва шоҳкўчалар тобора гўзаллашмоқда. Хуллас, қадимий шаҳар байрам қиёфасига кирмоқда.

Маликаи Қува, қанча-қанча аср илгари бўлганидек, яна қайтадан туғилмоқда!

**Рустам ШАГАЕВ,**
**ЎзА махсус мухбири.**

**Суратларда: бу шаҳарда ҳунармандлар ва савдогарлар яшашган.**
**Топилма — товуқ тухуми.**

**Суратлар муаллифники.**

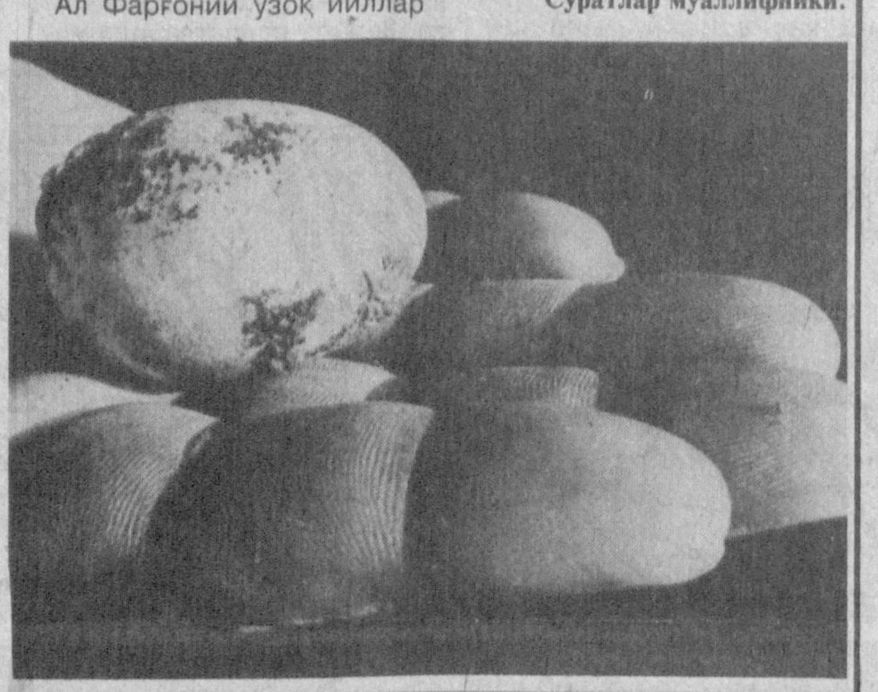

Спорт • Спорт • Спорт • Спорт • Спорт •

# ЎЗБЕКИСТОН БАЙРОҒИ ЖАҲОН ЧЎҚҚИСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда)

Бутун жаҳонни ўз ютуғи билан қойил қолдирган альпинистларимизни оламшумул ғалабаси билан Ўзбекистон Президенти И.Каримов табрик этди. Ҳамюртларимизни она-юртларига қайтаётганларини эшитиб, аэропорт томон йўл олдик. Ҳамма илҳақлик билан оламга довруғ солган йигитларни кутишарди. Улар турли жамоа ташкилотларининг вакиллари, спортчиларнинг ота-оналари, ёру-дўстлари эди. Кутиб олувчиларнинг бир қисмини касаба уюшма ходимлари ташкил этарди. Яқингинада пенсияга чиққан, узоқ йил Тошкент вилояти деҳқончилик-саноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси қўмитасида услубиятчи бўлиб ишлаб келган, ўз соҳасининг билимдони ва ажойиб ташкилотчи сифатида танилган Валентина Дмитревна Григорьева билан сўрашдик. Гап орасида «Сиз кимни кутаяпсиз?» дейман. У эса соғинч кўзлари билан ёқимли жилмаяди ва дейди:. «Ўғлимни - команда капитани - Олег Григоревни. Шунда ҳаяжонга тўлиб тошаман. Олег Григорев Эверестда қаҳрамонлик намунасини кўрсатган, мутахассислар томонидан «Эверестга бир галда икки бор кўтарилган» деб баҳоланиб ўзига хос рекорд ўрнатган, ҳақиқий инсонийлик ва жасорат намунасини кўрсатган, курраи-жаҳонга номи кетган. Энг юқори чўққига команда яқинлашганда хушини йўқотган америкалик аёлга кўзи тушиб, ҳамма нарсани унутиб шошилинч ёрдамга отланган, биринчи ёрдам берган, сўнг ўз кислород баллонини унга кийгизиб, пастга ишончли қўлларга топшириб яна қайта кўтарилган инсон ва довюрак спортчи эди.

У ёқдан, бу ёққа сабрсизлик билан юраётган илҳақлик ва сабрсизликдан жой топа олмаётган Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши ижтимоий суғурта бўлимининг мудири Вячеслав Шомансурович Қорабоевни зимдан кузатаман. У яна оиласи аъзолари олдига борар, сабри чидамай яна айланиб-айланиб келарди. Унинг ўғли Олег. Қорабоев ҳам жаҳонни қойил қолдирган команданиинг аъзосида ота жигаргўшаси - фарзандини сабрсизлик ила кутмоқда...

Ўзга юртдан кўтарилган самолёт Тошкент аэропортига қўнади. Ҳаёлларим тўзғиб кетди. Карнай-сурнай садолари янграйди. Миллий кийимдаги ёш раққосалар байрамона руҳга завқу-шавқ бағишлайдилар. Мустақил Ўзбекистон байроғи ҳилпираган автобус кутиб олувчилар ҳузурида тўхтайди. Команда устози Анатолий Васильевич Шабанов она - Ватан топшириғини бажарганликлари ҳақида рапорт беради.

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгашининг раиси Д.Жаҳонгирова, Ўзбекистон жисмоний тарбия ва спорт қўмитасининг раиси Б.Махситов юнон-рум кураши бўйича Осиё чемпиони Д.Орипов ва бошқа кишилар касаба уюшма спортчиларини ажойиб ғалаба билан табриклайдилар.

- Бу воқеликни яъни Ўзбекистон командасининг зўр муваффақиятини бир гуруҳ қаҳрамонларнинг жаҳоннинг энг юқори чўққисини забт этиши деб баҳолашга рухсат бергайсиз - деди Америка Қўшма Штатларининг Ўзбекистондаги Мувaққат ишлар вакили жаноб Жозеф Лимпрехт. Азамат ҳамюртларингиз юқори чўққига яқин жойда америкаликлар билан учрашишди. Ниҳоятда оғир шароитда ўзбекистонликлар инсонийлик намуналарини баланд чўққида, баланд намойиш этиб, ўзларини аямай ёрдамга тутиндилар. Бу иш ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди. Бутун Америка халқи ўзбеклар юртига ўз миннатдорчилигини билдирмоқда. Ҳа сиз спортчилар ҳақиқий қаҳрамонларсиз ва халқингиз қанча ғурурланса арзийди.

Эверестчиларни кутиш тантанаси давом этади. 1998 йил Эверестни забт этиш учун жаҳоннинг 12 мамлакатидан мана-ман деган 15 экспедицияси жазм этганди. Ўзбекистон номидан борган республика касаба уюшмаларининг 11 кишидан иборат командаси энг кўп киши бўлиб, юк ташувчиларнинг анъанавий ёрдамидан фойдаланмай 8848 метр булутлар ортидаги чўққини эгаллади ва мустақил Ўзбекистоннинг байроғини жаҳоннинг энг юқори нуқтасига тикди. Бу асрлар оша тарих саҳифаларида қолувчи воқелик бўлди.

Ўзбекистон касаба уюшмалари Альпинистлар ва қоя забткорлари клуби директори, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган устоз Анатолий Васильевич Шабановни саволга тутамиз:

**- Бу галги чўққига чиқиш янада оғир бўлди. Ҳар доимгидан кўра совуқ, шамол, оғир об-ҳаво шароити,-дейди у, - шунинг учун «олам томига» чиқиш кўп командаларга насиб этмади. Биз Ватан олдидаги бурчимизни адо этиш шарафига муяссар бўлдик.**

**Эверестга ўрнатилган байроқ, Ўзбекистон мустақиллигининг етти йиллигига ўзига хос ажойиб совға бўлди.**

**Будир ПЎЛАТОВ.**

*Бор бўлсин шундайлар*

# ГАЛАБОТИРЛИК ЗИЁКОР

Пойтахт вилоятининг Ўрта Чирчиқ туманида Галаботир қишлоғи бор. У нафақат ботир йигитлари, балки шу ерда туғилиб ўсиб, кейинчалик илм-фан оламида танилган зиёлилари билан ҳам машҳур. Уларнинг кўплари пойтахт илмгоҳларида талабаларга устозлик қиладилар, фан сирларини бирма-бир очишда фидойиларча ишлаб келадилар.

Фашизмга қарши уруш ногирони Сиддиқ аканинг бош фарзанди Умар Сиддиқов Ўрта Осиё давлат дорилфунунини битирган қишлоқнинг биринчи зиёлиларидан эди. Шунинг учун бўлса керак, бутун қишлоқ аҳли у билан фахрланарди, ундан кўп нарса умид ҳам қиларди.

Умар ака ҳар жиҳатдан галаботирликлар ишончини оқлади. 1992 йили дорилфунунни битириб келган кунидан бошлаб мактабга ишга кирди. Орада бир-икки йил туман газетасига муҳаррирлик қилганини ҳисобга олмаганда, бутун ҳаётини ёш авлод тарбияси билан ўтказиб келмоқда. Унга обрў келтирган биринчи омил - ҳалол меҳнати дейиш мумкин. Туманнинг йирик мамлакатларига раҳбарлик қилиш билан бирга, оила аъзолари билан муттасил деҳқончилик ҳам қилиб келди. Томорқасида турли мева-сабзавотлар етиштириб, катта оилани бекамукўст таъминлашга эришарди. Ҳатто, ўзи гектар олиб, пахта етиштириб, давлатга топширган кезлари ҳам бўлган.

У раҳбар бўлиб ишлаган мактаблар тез орада туманда шуҳрат топарди. Таълим ва тарбия ишларидаги намунали ишлар билангина чекланиб қолмаган директор мактабни обод қилар, янги бинолар қурилишини бошлаб юборар - хуллас, қийинчиликлардан қўрқмай ишга киришарди. Тумандаги 32,42-мактаблар бинолари шундай қад кўтарган.

Умар Сиддиқов номини элга танитган яна бир фазилат - унинг устозлик фаолияти. Туман аҳли, фаоллар, раҳбарларнинг бир неча авлоди, пойтахт олийгоҳларида обрўли домлалар бўлиб ишлаб келаётган шу туман вакиллари Умар акани ҳеч иккиланмай ўз устозлари деб биладилар. Бунга чуқур асослари ҳам бор, албатта. Умар ака уларнинг ҳар бирига ўз вақтида билим берган, маслаҳатлари билан тўғри йўл кўрсатган. Уларнинг ўз ҳаёт йўлларини тўғри танлашларида чинакам хизмати сингган.

Бугунги кунда 70 ёшини нишонлаётган Умар ака ҳамон сафда. Сафда бўлганда ҳам катта масъулият, куч-ғайрат талаб қилувчи «Маҳалла» хайрия жамғармаси туман кенгаши раиси. У киши раҳбарлик қила бошлаган сўнгги уч йил мобайнида туман маҳаллаларида, қишлоқ оқсоқоллари йиғинларида ишлар анча жонланиб кетди. Қўрғон ва қишлоқлардаги мавжуд 40 та маҳалла гузарларнинг тенг ярми кейинги уч йилда бунёд этилди.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган халқ таълими ходими Умар Сиддиқов ўз одати бўйича ёш авлодни кўпроқ қайғуради. Туман ҳокимлиги билан биргаликда мактабларни тугатаётган ёшларни иш билан таъминлашга алоҳида эътибор беради. Янги иш жойлари ташкил этишда туманда олиб борилаётган ибратли ишларда «Маҳалла» жамғармаси фаолларининг саъй-ҳаракатлари муҳим роль ўйнаётгани бежиз эмас. Кам таъминланган оилалар бошлиқларининг мурожаатлари бирон марта оқибатсиз қолмаган.

Ҳа, Галаботирнинг тўнғич зиёлиларидан Умар Сиддиқов ҳамон эл-юрт ташвишида елиб-югуради, тиниб-тинчимайди. Унинг меҳнатидан ҳамон одамлар баҳра олади.

- Умримнинг бир куни қолса ҳам - юртдошларимга хизмат қиламан,-дейди Умар ака. - Халқим истиқлолга эришиб, ёрқин келажак учун фидокорлик кўрсатаётган ушбу масъулиятли кезларда мен томошабин бўлолмайман!...

**А.МЕЛИБОЕВ,**
**С.ВАЛИЕВ.**

# МАРКАЗИЙ ОСИЁ ЯНГИЛИКЛАРИ

**Душанбеда халқаро ташкилотларнинг йиғилиши бўлиб, унда табиий офатдан катта зарар кўрган Афғонистоннинг шимолий районларига ёрдам юборишга доир масала кўриб чиқилган. Халқаро Қизил Хоч ташкилотининг вакили жаноб Лембо афғон халқига шошилинч ёрдам беришга даъват қилган.**

* * *

Тожикистон Президенти И.Раҳмонов мухолифат раҳбари, миллий яраш комиссиясининг раиси Саид Абдулло Нурий билан учрашган. Учрашувда республика Олий Мажлисининг диний партияларининг фаолиятини таъқиқлашга оид масала муҳокама қилинган. Учрашувнинг натижаси ўлароқ иккала томоннинг вакилларидан иборат махсус бир комиссия тузилиб, бу гуруҳ баҳсли масалаларни 20 кун ичида ечиш йўллари ҳақида ўз таклифларини киритиши лозим.

* * *

**Тожикистонда сўнгги кунларда кечаётган сиёсий вазият жаҳон ахборот воситаларининг диққат марказида турибди БИ-БИ-СИ радиосига қараганда Олий Мажлиснинг 1998 йил 23 май куни қабул қилган қарори диний партияларни бўлажак сайловларда иштирок этишларини таъқиқлайдики, бу нарса ўтган йилги иккала томон эришган келишувга тамоман зид.**

* * *

Бишкекка келган Тожикистон делегацияси Қирғизистонда яшаётган тожик қочоқлари масаласини муҳокама қилди. Расмий маълумотларга қараганда, ҳозир бу республикада 17 минг (норасмий маълумотлар бўйича, 50 мингга яқин) қочоқлар яшаб турибди. Шу йилнинг май ойида 100 киши ватанга қайтган. Июнда яна шунча киши қайтиши кутилмоқда. Умуман 2000 йилгача қочоқларнинг 30 фоизи Тожикистонга қайтиб келади.

* * *

**Туркманистонга яқинда расмий сафар билан келган Эрон ташқи ишлар вазири К.Харрозий жаноблари унинг мамлакати ички ва ташқи сиёсатда Туркманистонни қўллаб-кувватлашини билдирган.**

ФУТБОЛ:

# ОРАЛИҚ МАРРА ЯҚИН

Шанба, якшанба кунлари Республикамиз стадионлари футбол мухлислари билан гавжум бўлди. Ўзбекистон 7-миллий чемпионатининг олий табақа жамоалари 12-тур ўйинларини икки кун давомида олиб боришди. Чемпионат пешқадами Тошкентнинг «Пахтакор» жамоаси футболчилари яқин рақибларидан тўрт очко илгарилаб кетишди. Пахтакорчилар ўз майдонларида Қаршининг «Насаф» жамоасини қабул қилиб, 3:1 хисобида ғолиб чиқдилар. Мусобақанинг биринчи бўлими тенг кураш остида ўтди. Лекин 2- бўлимда майдон эгаларининг устунлиги яққол сезилиб турди. Ўйиннинг 57-дақиқасида Миржалол Қосимов 11 метрли жарима белгисида ҳисобни очган бўлса, орадан 1 дақиқа ўтгач, унинг ўзи «Насаф» дарвозасига 2-тўпни йўллади. Энди Миржалол Қосимов чемпионат давомида рақиблари дарвозасига 9 та тўп киритиб, тўпурарлар рўйхатини бошқариб бораяпти. 67- дақиқада Сергей Андреев орадаги фарқни қисқартирди. Бироқ учрашувнинг 2- бўлим 33-дақиқасида Андрей Акопянц ошириб берган тўпни Дилмурод Назаров бўш қолган дарвозага киритиб, ҳисобни 3:1га етказди.

Чемпионат турнир жадвалининг 2- поғонасига «Навбаҳор» жамоаси футболчилари кўтарилиб олдилар. Улар Наманганда Тошкентнинг «Трактор» клубини қабул қилиб, 1:0 ҳисобида ғолиб чиқишди. «Трактор» жамоаси футболчилари кучли рақибларга муносиб қаршилик кўрсата олдилар. Ўйиннинг 60- дақиқасида Шуҳрат Раҳмонқулов киритган ягона тўп навбаҳорчиларга ғалаба келтирди.

Кетма-кет ғалаба қозониб, 12- тургача турнир жадвалининг 2- поғонасини эгаллаб турган «Сўғдиёна» жамоаси Термизда «Сурхон» клуби меҳмони бўлди. Учрашув майдон эгаларининг устунлигида ўтди. Абдумажид Тоиров, Вали Келдиев, Рустам Бозоров, Ҳикмат Фузайловлар биринчи бўлимда бир неча бор қулай имкониятни қўлдан бой бердилар. «Сурхон» жамоасининг тажрибали ўйинчилари Равшан Дўрмонов ва Рустам Асқаровлар шу куни майдонга чиқмаган бўлсаларда жамоадошлари улар ўрнини билдиришмади. 64-дақиқада Вали Келдиев «Сўғдиёна» дарвозабони Владимир Циринни доғда қолдириб, ҳисобни очди.

Шундан сўнг жиззахлик футболчилар ҳисобни тенглаштириш учун катта куч билан хужумга отландилар, бироқ «Сурхон» дарвозабони Владимир Шумский ва ҳимоячиларнинг маҳорати туфайли дарвоза дахлсизлиги сақланиб қолди. Учрашув сўнгида ҳисоб тенглашиши мумкин эди. Лекин Зинур Зиганшиннинг кучли зарб билан тепган тўпи дарвоза тўсинига тегиб қайтди. «Сурхон» клуби футболчилари Сўғдиёнани 1:0 ҳисобида енгиб, муҳим 3 очкога эга бўлдилар. Сўнгги ўринда бораётган Марказий ҳарбий спорт клуби футболчилари 4- дуррангга эришдилар. Улар «Дўстлик»жамоасини қабул қилишди. Мусобақада ҳисоб очилмади. Ўтган йилги тўплар Жафар Ирисметов, моҳир хужумчи Абдуқаҳҳор Маъруфалиевлар Марказий харбий спорт клубининг ёш футболчилари билан бўлган курашда ўзларини кўрсата олишмади. Лекин «Дўстлик» жамоаси 86-дақиқада юз фоизлик имкониятни қўлдан бой берди. Фарид Хабибулиннинг ІІметрлик белгидан тепган тўпи дарвоза тўсинига тегиб қайтди.

Жадвалнинг 3-поғонасини тўплар нисбатига кўра «Нефтчи» клуби эгаллаб турибди. Улар ҳам «Пахтакор» сингари 3:1 хисобида ғолиб чиқдилар. Фарғоналик футболчилар Косонсойда «Косонсой» клубини ана шу хисобда енгишди. Урганчда эса «Хоразм» жамоаси футболчилар «Бухоро» клуби билан бўлган ўйинда 2:1 ҳисобида ғолиб чиқдилар. Олий табақанинг янги аъзолари Бекободнинг «Металлург», ҳамда Қўқоннинг «Темир йўлчи» жамоалари учрашувида І:І ҳисоби қайд этилди. Навоий шаҳрида эса «Зарафшон» ва «Андижон» жамоалари мусобақасида майдон эгалари 3:0 ҳисобида ғалаба қозонишди. 12 турдан сўнг «Пахтакор» футболчилари 29 очко жамғаришган. «Навбаҳор»чилар хисобида 25 очко бор. «Нефтчи» ва «Сўғдиёна» клублари 24 тадан оско тўплаганлар. 5-поғонани эгаллаб турган «Бухоро» жамоаси 20 очкога эга. «Насаф»,«Сурхон»,«Зарафшон», ҳамда «Хоразм» клублари 17 тадан очко жамғарганлар.

**Довиёр ЮСУПОВ.**

Андижон вилояти касаба уюшмалари кенгаши таниқли жамоат арбоби, вилоят касаба уюшмалари кенгашига кўп йиллар раислик қилган, меҳнат фахрийси
**Турсуной Раҳматуллаевна КАРИМОВА**
вафот этганлиги муносабати билан марҳуманинг оила аъзолари ва яқинларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

Бош муҳаррир ўринбосари: Чори ЛАТИПОВ

Бош муҳаррир қабулхонаси-56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари-56-52-89
Масъул котиб - 56-52-78
БЎЛИМЛАР:
Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт-56-82-79. Ахборот ва спорт-56-87-63. Маънавият ва маданият - 56-82-79. Хатлар, оммавий ишлар ва мухбирлар билан ишлаш - 56-85-43. Тижорат ва ҳуқуқ -56-85-66.
ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Жиззахда - 3-83-01. Наманганда - 6-22-10. Самарқандда - 35-64-24. Фарғонада - 24-58-43. Урганчда - 6-03-40. Қаршида - 5-33-71.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
Сотувда эркин нархда.
Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» (собиқ «Правда Востока») кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи; 133; 134
Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Босишга топшириш вақти — 21.00
Топширилди 01.00

Буюртма Г— 0105. Нусхаси — 20.568. Масъул навбатчи: Улуғбек ҚОЗОҚОВ 1 2 3 4 5 6